

Vuosikertomus 1997

STARCKJOHANN

Vuosi 1997 lyhyesti

- Tulos rahoituserien jälkeen kasvoi 23 % ja oli 95,2 milj.mk.
- Osakekohtainen tulos parani 8 % ja oli 0,67 mk.
- Konsernin liikevaihto kasvoi 16,9 % ja oli 3.599,8 milj.mk.
- Omavaraisuusaste nousi 31,7 %:iin.
- Päätoimialayhtiöt fuusioitiin emoyhtiöön.
- Starkin ja Starckjohann Steelin myynnit kasvoivat alan keskiarvoa enemmän ja liikevoitot paranivat.
- Suomen LVI-Tukun myynti kasvoi, mutta liikevoitto jäi ennakoitua heikommaksi. Starckjohann Auton myynti kasvoi alan keskiarvoa hitaammin ja liikevoitto laski.
- Konsernin kaikki yrityssaneerausohjelmat päättyivät.
- Emoyhtiön vakituiselle henkilöstölle suunnattiin optiolaina
- Konsernin tietojärjestelmien uudistamishanke Enter 2000 käynnistyi.
- Trelleborg Holding AB:sta suurin omistaja 53,7 %:n osuudella.
- Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 0,15 mk/osake.

Konsernin avainluvut 1997

Liikevaihto	3.599,8	milj. mk	(muutos 1-12/96 +16,9 %)
Liikevoitto	110,2	milj. mk	(muutos 1-12/96 +20,5 %)
Tulos rahoituserien jälkeen	95,2	milj. mk	(muutos 1-12/96 +23,0 %)
Tulos/osake	0,67	mk	(31.12.96 0,62 mk)
Omavaraisuusaste	31,7	%	(31.12.96 26,8 %)
Sijoitetun pääoman tuotto	13,2	%	(31.12.96 12,2 %)

Konsernin avainluvut 1993-1997

milj. mk	1997	1996	1995	1994	1993
Liikevaihto	3.599,8	3.079,7	2.941,6	2.981,2	3.457,2
muutos-%	16,9	4,7	-2,9	-13,8	-3,5
Tulos ennen satunnaisia eriä	95,2	77,4	78,7	62,0	-452,9
Taseen loppusumma	1.488,5	1.382,5	1.428,2	1.621,9	1.943,5
Henkilöstö keskimäärin	1.569	1.457	1.565	1.621	2.114
Investoinnit	97,5	59,8	43,3	10,0	21,0
Omavaraisuusaste %	31,7	26,8	21,0	17,6	neg.
Sijoitetun pääoman tuotto %	13,2	12,2	11,3	7,9	neg.

Sisältö

Vuosi 1997 lyhyesti	
Konsernin avainluvut 1993-1997	
Yhteiset arvot	1
Konserniesittely	2
Hallitus, toimitusjohtaja ja tilintarkastajat	3
Toimitusjohtajan katsaus	4
Starkki	6
Starckjohann Steel	8
Suomen LVI-Tukku	10
Starckjohann Auto	12
Muut konserniyhtiöt	14
Konsernihallinto	15
Henkilöstöhallinto	16
Hallituksen toimintakertomus	17
Konsernin tuloslaskelma	23
Konsernin tase	24
Konsernin kassavirtalaskelma	26
Emoyhtiön tuloslaskelma	27
Emoyhtiön tase	28
Emoyhtiön kassavirtalaskelma	30
Tilinpäätöksen liitetiedot	31
Hallituksen ehdotus	42
Tilintarkastuskertomus	43
Tietoja Starckjohannin osakkeista	44
Konsernin taloudellinen kehitys 1993-1997	46
Pörssitiedotekatsaus 1997	48
Osoitetietoja	52
Tietoja osakkeenomistajille	

YHTEISET ARVOT

Starckjohannin johtaminen perustuu seuraaviin yhteisiin arvoihin, joilla varmistetaan valittujen tavoitteiden ja strategioiden toteutuminen. Arvot ohjaavat konsernin johtamista, toimintaa ja yhteistyötä.

1. ASIAKASLÄHTÖISYYS

- Toiminnan lähtökohtana asiakkaan tarpeet ja niiden tyydyttäminen.
- Palvelusuoritteemme on tuotava asiakkaalle lisäarvoa.
- Myös kehittäminen lähtee asiakkaan tarpeista ja niissä tapahtuvista muutoksista.
- Asiakas voi olla myös omassa organisaatiossa.

2. AVOIN VUOROVAIKUTUS

- Avoin ja rehellinen tiedonkulku kaikkiin suuntiin.
- Valmius ja halu toimia avoimesti sekä esimiehenä että alaisena yksilöä arvostaen.
- Kyky siirtyä yhteistoimintaan ja joukkuetyöskentelyyn sekä valmentajana että pelaajana.

3. TULOKSELLISUUS

- Toiminnan tuloksellisuus on tärkeää mitattuna sekä tulosmarkkoina että toiminnallisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamisena.

4. UUDISTUMINEN

- Valmius ja halu uudistua, uusien toimintatapojen oppiminen.
- Jatkuva kehittyminen välttämätöntä, muuten ei menestyä.

Starckjohann-konserni

130-vuotias kaupan monialayritys

Starckjohann-konserni on 130-vuotias Suomessa ja lähialueilla toimiva kaupan monialayritys ja pörssi-yhtiö, jonka emoyhtiön Starckjohann Oyj:n osakkeet on noteerattu Helsingin Arvo-paperipörssissä vuodesta 1989 lähtien. Starckjohann Oyj:n neljä päätoimialaa ovat Starkki, Starckjohann Steel, Suomen LVI-Tukku ja Starckjohann Auto. Näiden päätoimialojen osuus konsernin 3.599,8 milj. markan liikevaihdosta vuonna 1997 oli lähes 96 prosenttia.

Konsernin palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 1.616 henkilöä. Päätoimialojen lisäksi Starckjohann Oyj:llä on teknisen tukkukaupan alalla toimivat tytäryhtiöt Laakeripalvelu Oy ja Oulun Pultti Oy, projektivientiä harjoittava Böge Larsen Projects Oy sekä sisustusalan erikoisliike Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy. Konserniin kuuluu myös kiinteistöjä omistava Vahva-Jussi Oy.

Liiketoimintaa tukevat konsernin yhteiset talous- ja hallintotoiminnot, ne huolehtivat kaikille toimialoille yhteisistä hallinnon palveluista, jotka on tarkoituksenmukaista hoitaa keskitetysti. Tällaisia ovat mm. laskenta, rahoitus, maksuliikenne, tietohallinto, lakiasiat, kiinteistöt, henkilöstö ja viestintä.

Starkki

Starkki on asiakaslähtöisesti toimiva, valtakunnallinen rakennustarvikkeita, puu- ja levytuotteita, rautakauppa- ja sisustustuotteita sekä työkaluja myyvä ketju, joka palvelee sekä yksityis- että yritysasiakkaita. Pääasiakasryhmiä ovat rakennusliikkeet, jälleenmyyjät ja pusepänteollisuus sekä rakentajat, remontoijat ja sisustajat. Ketju muodostuu yksiköistä, joista jokaisessa toimii yrityspalvelu, myymälä ja noutopiha. Starkki on yhdistänyt puu- ja rautakaupan ja sen asiakkaat saavat kaikki tarvitsemansa alan tuotteet samasta paikasta. Ketjuun kuuluu 16 yksikköä Suomessa. Lisäksi Starkki harjoittaa rakennustarvikkeiden vientiä Venäjälle ja Baltian maihin ja sillä on myyntiyksikkö Pietarissa.

Liikevaihto 1.587,0 milj. mk

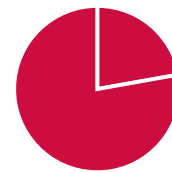
Osuus konsernin liikevaihdosta 44,1 %

Starckjohann Steel

Starckjohann Steel harjoittaa terästen ja metallien kauppaa sekä terästen esikäsittelytoimintaa. Se palvelee metalli- ja prosessiteollisuutta, teollisuuden ja julkisten laitosten tuotantotekniikan korjausta ja kunnossapitoa sekä terästen ja metallien jälleenmyyjä. Starckjohann Steelin tuotevalikoima kattaa sekä mustat että kirkkaat koti- ja ulkomaiset teräkset ja metallit. Terästen esikäsittelijänä se on osa metalli- ja konepajateollisuuden alihankintaverkkoa. Palvelulle on myönnetty ISO 9002-standardin mukainen laatuhyväksyntä. Starckjohann Steelillä on neljä teräspalvelukeskusta, kaksi aluevarastoa ja 10 myyntikonttoria Suomessa sekä Baltian alueella kauppaa käyvä tytäryhtiö Tallinnassa.

Liikevaihto 797,4 milj. mk

Osuus konsernin liikevaihdosta 22,2 %

Suomen LVI-Tukku

Suomen LVI-Tukku harjoittaa lämpö-, vesi- ja ilmastointituotteiden tukkukauppaa Suomessa. Tuotevalikoima kattaa kaikki lvi-alan tuotteet. Suomen LVI-Tukun asiakkaita ovat lvi-asennusliikkeet, julkiset laitokset, teollisuuden kunnossapito sekä lvi-alan jälleenmyyjät. Sen valtakunnallisen jakeluverkoston muodostavat keskusvarasto ja 16 noutopalveluvarastoa eri puolilla Suomea.

Liikevaihto 640,0 milj. mk

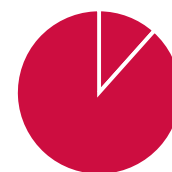
Osuus konsernin liikevaihdosta 17,8 %

Starckjohann Auto

Starckjohann Auto on henkilöauto- ja varaosakauppaa sekä huolto- ja korjaamotoimintaa harjoittava viiden autoliikkeen muodostama automyyntiketju, joka toimii Lahdessa, Tampereella, Hämeenlinnassa ja Heinolassa. Starckjohann Auto myy useita eri automerkkejä. Päämerkki on Opel, jota se edustaa kaikilla toimipaikkakunnillaan. Muita merkkejä ovat Nissan, GM-USA, Saab, Mercedes Benz, Honda ja BMW.

Liikevaihto 417,2 milj. mk

Osuus konsernin liikevaihdosta 11,6 %

Hallitus, toimitusjohtaja ja tilintarkastajat

Kuvassa vasemmalta: Sisko Kanervaara, Åke Järnblad, Kjell Nilsson, Björn Ogard, Taisto Riski ja Leo Vatanen.

Hallitus

Puheenjohtaja

Leo Vatanen (56), oik. kand., ekon. puheenjohtaja vuodesta 1997

Jäsenet

Sisko Kanervaara (50), varatuomari Starckjohann Oyj hallituksen jäsen vuodesta 1994

Kjell Nilsson (49), pääjohtaja, Trelleborg AB hallituksen jäsen ylimääräisestä yhtiökokouksesta 15.12.1997 alkaen

Björn Ogard (51), varatoimitusjohtaja, Trelleborg AB hallituksen jäsen ylimääräisestä yhtiökokouksesta 15.12.1997 alkaen

Åke Järnblad (52), business controller, Trelleborg AB hallituksen jäsen ylimääräisestä yhtiökokouksesta 15.12.1997 alkaen

Toimitusjohtaja

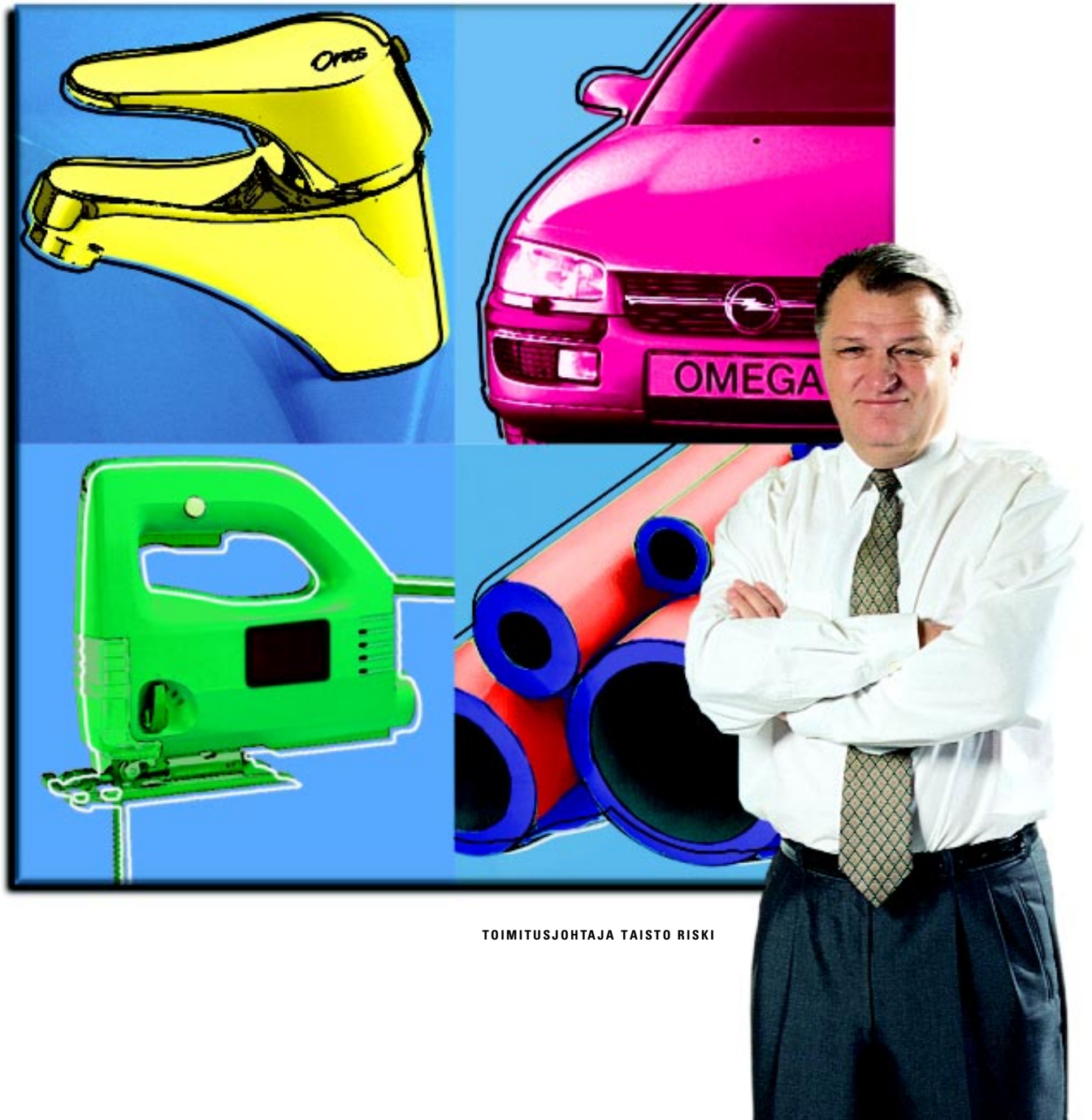
Taisto Riski (50), ekon., KHT toimitusjohtaja vuodesta 1994

Tilintarkastajat

Reino Tikkanen (44), ekon., KHT yhtiön tilintarkastaja vuodesta 1994

Mauri Palvi (46), tal.maist., KHT yhtiön tilintarkastaja vuodesta 1994

TOIMITUSJOHTAJA TAISTO RISKI

Toimitusjohtajan katsaus

” Starckjohann-konsernin kaikilla päätoimialoilla markkinat kasvoivat vuoden 1997 aikana. Konsernin liikevaihto kasvoi 17 % edellisvuodesta ja tulos parani. Tulos rahoituserien jälkeen oli 95,2 milj. markkaa, mikä oli 23 % edellisvuotta parempi.”

Neljä vuotta sitten Starckjohann-konserni lähti kohti tulevaisuuttaan historiansa vaikeimmista lähtöasetelmistä, kun konsernin emoyhtiö ja neljä muuta konserniyhtiötä oli lokakuussa 1993 haettu yrityssaneeraukseen. Totesin tuolloin henkilöstölehdessämme, että "meille on annettu ainutlaatuinen tilaisuus näyttää, että yhteinen työyhteisömme, 126-vuotias viipurilainen kauppahuone, on nimensä arvoisen ja maineensa veroinen palveluyritys jatkossakin".

Kuluneen vuoden elokuussa yhtiön hallitus päätti, että alun perin emoyhtiön osalta kahdeksan vuotta kestäväksi aiottu saneerausohjelma päätetään maksamalla saneerausvelat pois ja korvaamalla rahoitus normaalein markkinaehtoisin järjestelyin. Samalla tavoitin lopetettiin kaikkien muidenkin konserniyhtiöiden saneerausohjelmat. Näin tänään 130-vuotias, kuntoutunut toipilas seisoo taas tukevasti omilla jaloillaan.

Starckjohann-konsernin kaikilla päätoimialoilla markkinat kasvoivat vuoden 1997 aikana. Konsernin liikevaihto kasvoi 17 % edellisvuodesta ja tulos parani. Tulos rahoituserien jälkeen oli 95,2 milj. markkaa, mikä oli 23 % edellisvuotta parempi.

Myös konsernin liiketoiminnan kassavirta kasvoi edelleen, velkaantumistaso pieneni ja omavaraisuus parani. Samaan aikaan kasvatettiin investointitasoa aiemmasta konsernin toimialojen kehittämisohjelman mukaisesti.

Jatkuvasti parantunut tulostaso ja kohentunut taseasema luovat vahvan pohjan konsernin toimialojen kehittämiselle edelleen jatkuvin investoinnein. Myös yrityssaneerauksen lopettamisen yhteydessä normalisoitu rahoitus parantaa konsernin kasvu- ja kehittämisedellytyksiä ja varmistaa pääomahuollon pitkällä aikavälillä.

Starckjohann-konsernin kaikki neljä päätoimialaa tähtäävät kasvuun. Se voi ta-

pahtua joko kasvuna nykyisillä markkinoilla tai uusilla markkina-alueilla. Ydin-toimintoja täydentävät yritysostot ovat myös mahdollisia. Kannattava kasvu on myös edellytyksenä jo yrityssaneerausohjelman keskeisiin periaatteisiin kuuluneen tavoitteen, emoyhtiön osakkeen nousevan kurssikehityksen toteuttamiseksi.

Saneerausohjelmien päätyttyä Merita Pankki Oy, joka omisti Starckjohann-konsernin osakekannasta 53,7 %, ilmoitti asettavansa koko omistusosuutensa pääomamarkkinoille myytäväksi. Kauppa toteutui marraskuussa, jolloin pankki myi omistusosuutensa ruotsalaiselle Trelleborg Holding AB:lle. Uuden teollisen enemmistöosakkeenomistajan myötä avautuu uusia näköaloja Starckjohann-konsernin kehittämiseksi. Näköalojen avaaminen konsernin kilpailukykyä parantaviksi toimenpiteiksi tulee olemaan myös yksi lähitulevaisuuden haasteista.

Kuluneesta vuodesta kiitokset asiakkaille, tavarantoimittajille, rahoittajille sekä muille yhteistyökumppaneille. Eri-tyiskiitoksen ansaitsee konsernin koko henkilöstö, jonka työn tuloksena toimialojemme liiketoiminta on saatettu vaiheeseen, josta on hyvä lähteä eteenpäin.

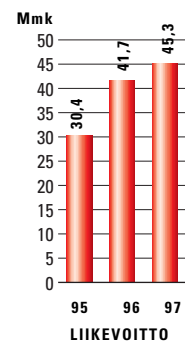
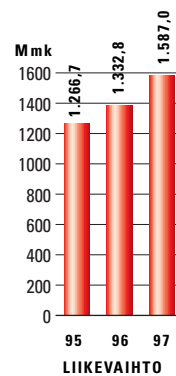
Taisto Riski

TOIMIALAJOHTAJA MARKKU WILLSTRÖM

Starkki

Starkki	1997	1996	1995
Osuus konsernin liikevaihdosta %	44,1	43,3	43,8
Osuus konsernin liikevoitosta %	41,1	45,6	34,6
Liikevaihto, Mmk	1.587,0	1.332,8	1.266,7
Liikevoitto, Mmk	45,3	41,7	30,4
Liikevoitto %	2,9	3,0	2,4
Sijoitetun pääoman tuotto % *)	31,3	-	-
Henkilöstö 31.12	748	700	776

*) Toimialojen liikevoiton laskentaperiaatteet s.41

Starkki on asiakaslähtöisesti toimiva, valtakunnallinen rakennustarvikkeita, puu- ja levytuotteita, rautakauppa- ja sisustustuotteita sekä työkaluja myyvä ketju, joka palvelee sekä yksityis- että yritysasiakkaita. Sen pääasiakasryhmiä ovat rakennusliikkeet, jälleenmyyjät ja puusepänteollisuus sekä rakentajat, remontoijat ja sisustajat. Ketju muodostuu yksiköistä, joissa jokaisessa toimii yrityspalvelu, myymälä ja noutopiha. Starkki on yhdistänyt puu- ja rautakaupan ja sen asiakkaat saavat kaikki tarvitsemansa alan tuotteet samasta paikasta. Ketjuun kuuluu 16 yksikköä eri puolilla Suomea. Lisäksi Starkki harjoittaa rakennustarvikkeiden vientiä Venäjälle ja Baltian maihin ja sillä on myyntiyksikkö Pietarissa.

LIIVEVAIHTO JA LIIVEVOITTO

Vuoden 1996 syksyllä alkanut rakentamisen kasvu jatkui koko vuoden 1997. Alueelliset erot olivat kuitenkin suuria. Rakentaminen keskittyi pääkaupunkiseudulle ja muihin suuriin asutuskeskuksiin. Kasvun veturina toimi vilkastunut uudisrakentaminen, erityisesti asuntotuotanto. Myös korjausrakentaminen lisääntyi edelleen, mutta uudisrakentamista hitaammin. Koko rakennustuotannon määrä nousi 10 %. Talojen uudisrakentaminen lisääntyi 17 % ja korjaustoiminta 8 %.

Rakentamisen kasvu vauhditti rauta-, rakennustarvike- ja sisustustuotteiden kauppaa. Arviot alan myynnin kasvusta vaihtelevat 7-10 %:n välillä tuotealueesta riippuen. Rakennustuotannon volyymin kasvu ei juuri heijastunut rakennustarvikkeiden hintoihin, joiden kehitys oli maltillinen.

Starkin liikevaihto vuonna 1997 oli 1.587,0 milj. markkaa eli 44,1 % Starckjohann-konsernin liikevaihdosta (v. 1996: 1.332,8 milj. mk ja 43,3 %). Liikevaihto kasvoi 19,1 %, mikä on selvästi enemmän kuin alalla keskimäärin. Siihen vaikuttivat kysynnän kasvun lisäksi Starkin yksiköissä kauden aikana toteutetut konseptimuutokset, uusinvestoinnit sekä panostukset asiakaspalvelun laadun parantamiseen. Starkin yhtenä vahvuutena on puu- ja levytuotteiden erikoisliiketasoinen osaaminen. Tuotealueista puu- ja levytuotteiden sekä rakennustarvikkeiden myynti kasvoi rautakauppa- ja sisustustarvikkeita enemmän. Rauta- ja rakennustarvikekaupan kilpailukentässä vuoden aikana tapahtuneet muutokset vaikuttivat myös osaltaan siihen, että Starkki lisäsi markkinaosuuttaan alan kaupassa.

Starkin liikevoitto vuonna 1997 oli 45,3 milj. markkaa eli 2,9 % liikevaihdosta (v.1996: 41,7 milj.mk ja 3,0 %). Volyymin kasvun lisäksi liikevoiton paranemiseen vaikutti erityisesti ketjumaisen toimintamallin kehittyminen, mikä tehosti edelleen mm. pääomien ja kustannusten hallintaa sekä ketjun sisäistä logistiikkaa.

Starkin palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa yhteensä 748 henkilöä (v.1996: 700). Henkilöstömäärä lisääntyi volyymin kasvun sekä jakeluverkoston uudistamisen ja laajentamisen johdosta.

TOIMINTA

Starkin toiminnassa panostettiin vuoden 1997 aikana asiakaspalvelun kehittämiseen ja toimitusvarmuuden turvaamiseen kasvavilla rakennustarvikemarkkinoilla. Ketjutoiminnan työnjakoa kehitettiin ja selkiytettiin edelleen. Tavarantoimittajayhteistyötä tiivistettiin ja tuotevalikoimaa tarkistettiin saatavuuden ja hyvän toimituskyvyn varmistamiseksi. Myös henkilöstön määrää yksiköissä lisättiin asiakaspalvelun tason varmistamiseksi. Kauden aikana käynnistettiin laaja asiakaslaatu- ja palveluprojekti, jolla tehostetaan Starkin ketjutoimintaa ja parannetaan kilpailukykyä. Starkki on suurimpana toimialana avainasemassa myös konsernitason käynnistyneen tietojärjestelmäprojektin Enter 2000:n läpiviennissä.

Starkki-ketju laajeni vuoden 1997 lopulla, kun Espoossa avattiin marraskuussa uusi yksikkö. Lappeenrannassa yhdistettiin Starkin rauta-, rakennustarvike- ja puutuotealiiketoiminta joulukuussa avattuun Starckjohannin kauppakeskukseen. Myös Turussa yhdistettiin joulukuussa Starkin toiminnat samalle tontille ja avattiin uusi myymälä ja noutopiha. Vuoden 1997 aikana uudistettiin myös Jyväskylän Starkki-yksikköä ja käynnistettiin Hämeenlinnan yksikön laajennustyöt. Hämeenlinnan investointi valmistuu tänä keväänä. Rakennustyöt ovat käynnissä myös Helsingissä, jonne valmistuu syksyllä uusin Starkki-yksikkö. Kauden aikana aloitettiin myös Starkki-ketjun rinnalle rakennettavan erillisen jälleenmyyjäketjun perustamistoimet. Uusi ketju aloittaa toimintansa tämän vuoden aikana.

NÄKYMÄT

Rakennustuotannon arvioidaan kasvavan kuluvana vuonna lähes viime vuoden vauhtia. Kehittämällä edelleen ketjukonseptiaan ja laajentamalla toimintaansa Starkilla on hyvät mahdollisuudet ottaa oma osuutensa kasvusta ja lisätä edelleen markkinaosuuttaan. Kasvua tukee myös tänä vuonna toimintansa aloittava uusi jälleenmyyjäketju. Starkki panostaa edelleen avainasiakasryhmiensä palvelemiseen keskittymällä ydinosaamiseensa ja kehittämällä toimintaansa asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Ketjun kilpailukyky kasvaa myös logistiikan kehittymisen, uusittujen ja uudistettavien toimipaikkojen sekä verkoston laajentamisen johdosta.

Starkilta asiakkaat saavat kerralla kaikki tarvitsemansa rakennustarvikkeet.

Puu- ja levytuotekauppa on yksi Starkin vahvuuksista.

Starkki-myymälässä on helppo asioida. Tarvittaessa neuvoja saa asiakaspalvelusta.

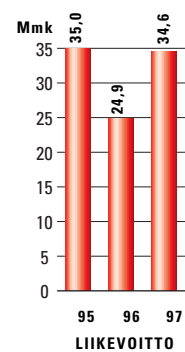
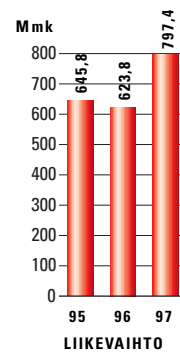

TOIMIALAJOHTAJA PEHR LÖNNQVIST

Starckjohann Steel

Starckjohann Steel	1997	1996	1995
Osuus konsernin liikevaihdosta %	22,2	20,3	22,0
Osuus konsernin liikevoitosta %	31,4	27,2	39,9
Liikevaihto, Mmk	797,4	623,8	645,8
Liikevoitto, Mmk	34,6	24,9	35,0
Liikevoitto %	4,3	4,0	5,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	20,2	-	-
Henkilöstö 31.12	284	269	201

Starckjohann Steel harjoittaa terästen ja metallien kauppaa ja terästen esikäsittelytoimintaa. Se palvelee metalli- ja prosessiteollisuutta, teollisuuden ja julkisten laitosten tuotantotekniikan korjausta ja kunnossapitoa sekä terästen ja metallien jälleenmyyjä. Starckjohann Steelillä on laaja noin 5 000 nimikkeen tuotevalikoima, joka kattaa sekä mustat että kirkkaat koti- ja ulkomaiset teräkset ja metallit. Terästen esikäsittelijänä Starckjohann Steelistä on kehittynyt merkittävä osa metalli- ja prosessiteollisuuden alihankintaverkkoa. Palvelulle on myönnetty ISO 9002-standardin mukainen laatuhyväksyntä. Starckjohann Steelillä on teräspalvelukeskukset Lahdessa, Turussa, Tampereella ja Vantaalla sekä aluevarastot Tampereella ja Oulussa. Sillä on myyntiyksiköt 10 paikakunnalla Suomessa sekä Baltian alueella kauppaa käyvä tytäryhtiö Tallinnassa.

LIIKEVAIHTO JA LIIKEVOITTO

Starckjohann Steelin liikevaihto vuonna 1997 oli 797,4 milj. markkaa eli 22,2 % Starckjohann-konsernin liikevaihdosta (v. 1996: 623,8 milj.mrk ja 20,3 %). Liikevaihto kasvoi 27,8 %, mikä johtui sekä metalli- ja konepajateollisuuden tuotannon kasvusta että edellisvuonna tehdystä Oy Mercantile Ab:n teräsluovutuksen ostosta. Myönteiseen kehitykseen vaikuttivat myös terästen esikäsittelypalveluun aiemmin tehdyt laajennukset, jotka kysynnän kasvaessa pystyttiin hyödyntämään täysimääräisesti. Esikäsitteltyjen terästen myynti nousi noin 28 % ja koko varastomyynti esikäsittelymyynti mukaan lukien 33 %, mikä on selvästi enemmän kuin alalla keskimäärin.

Starckjohann Steelin liikevoitto oli 34,6 milj. markkaa ja 4,3 % liikevaihdosta (v.1996: 24,9 milj.mrk ja 4,0 %). Liikevoitto kasvoi mm. esikäsitteltyjen tuotteiden sekä kirkkaiden terästen hyvän myyntikehityksen ansiosta. Ruostumattomien terästen hintojen lasku heikensi liikevoittoa loppuvuonna.

Starckjohann Steelin palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 284 henkilöä (v. 1996: 269). Henkilöstömäärä lisääntyi toiminnan laajenemisen ja volyymin kasvun johdosta.

TOIMINTA

Starckjohann Steelillä on perinteisesti vahva asema kauppaterästen toimittajana ja esikäsittelijänä. Vuoden 1997 aikana toiminnassa panostettiin erityisesti edellisvuonna laajentuneen ruostumattomien terästen tuotevalikoiman myyntiin ja esikäsittelypalvelujen kehittämiseen. Ruostumattomissa teräksissä Starckjohann Steelin markkinaosuus on kasvanut. Omalla tuontivalikoimallaan se muodostaa myös vahvan vaihtoehdon omistukseltaan keskittyneille pääkilpailijoilleen.

Kauden aikana Starckjohann Steelissä investoitiin edelleen esikäsittelytuotantoon ja lisättiin mm. kauppaterästen polttoleikkaukskapasiteettia sekä ruostumattomien terästen ja alumiinituotteiden katkaisukapasiteettia. Kaikissa teräspalvelukeskuksissa lisättiin henkilökuntaa kasvanutta kysyntää vastaavalle tasolle. Esikäsittelykeskukset toimivat koko kauden ajan täydellä teholla ja suureksi osaksi kolmessa vuorossa.

Sisäisen toiminnan tehokkuutta kehitettiin edelleen mm. henkilöstön koulutuksella ja erityistä huomiota kiinnitettiin laatutoimintaan ja asiakaspalvelun parantamiseen. Lappeenrannan myyntiyksikkö muutti joulukuussa uusiin tiloihin Starckjohannin uuteen kauppakeskukseen.

NÄKYMÄT

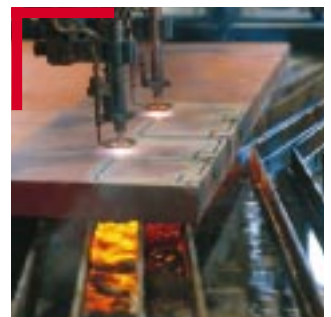
Metalli- ja elektroniikkateollisuuden tuotannon kasvu jatkuu kuluvana vuonna, mutta hieman viime vuotta hitaammin. Kone- ja metallituoteteollisuuden tuotannon arvioidaan kuitenkin kasvavan noin 4-5 %, mikä vastaa viime vuoden tasoa. Metalliteollisuuden ulkoistaessa tuotantoprosessinsa alkupään alemman jalostusasteen vaiheita myös terästen esikäsittelypalvelujen kysyntä kasvaa. Starckjohann Steelissä tästä vuodesta odotetaan myynnillisesti viime vuotta vilkkaampaa. Myönteiseen myynnin kehitykseen vaikuttavat terästen ja metallien kysynnän kasvu, kauppaterästen hintojen nousu sekä erityisesti toimialalla tehdyt panostukset tuotevalikoimaan, esikäsittelykoneisiin, varastotiloihin ja henkilöstöön. Ne parantavat Starckjohann Steelin kilpailukykyä tilanteessa, jossa teollisuuden korkea käyttöaste edellyttää erityisen täsmällistä ja oikeaikaista toimintaa.

Starckjohann Steel toimittaa kirkkaita teräksiä mm. valmiiksi katkaistuina.

Nykyaikainen varastotekniikka takaa hyvän toimitusvarmuuden.

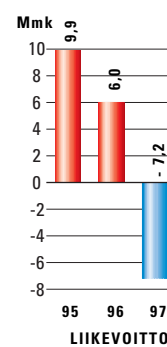
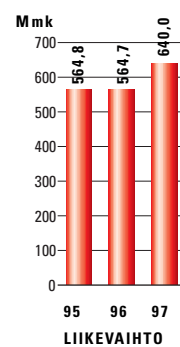
Teräksen esikäsittelijänä Starckjohann Steel muodostaa osan metalliteollisuuden alihankintaverkkoa.

TOIMIALAJOHTAJA HEIKKI MÄENPÄÄ

Suomen LVI-Tukku

Suomen LVI-Tukku	1997	1996	1995
Osuus konsernin liikevaihdosta %	17,8	18,3	19,2
Osuus konsernin liikevoitosta %	-6,5	6,6	11,2
Liikevaihto	640,0	564,7	564,8
Liikevoitto	-7,2	6,0	9,9
Liikevoitto %	-1,1	1,1	1,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	neg.	-	-
Henkilöstö 31.12	224	215	209

Suomen LVI-Tukku harjoittaa lämpö-, vesi- ja ilmastointituotteiden tukkukauppaa Suomessa. Sen tuotevalikoima kattaa kaikki lvi-alan tuotteet. Suomen LVI-Tukun asiakkaita ovat lvi-asennusliikkeet, julkiset laitokset, teollisuuden kunnossapito sekä lvi-alan jälleenmyyjät. Sen valtakunnallisen myynti- ja jakeluverkoston muodostavat keskusvarasto ja 16 noutopalveluvarastoa eri puolilla Suomea.

LIIKEVAIHTO JA LIIKEVOITTO

Suomen LVI-Tukun liikevaihto vuonna 1997 oli 640,0 milj. markkaa eli 17,8 % Starckjohann-konsernin liikevaihdosta. (v. 1996: 564,7 milj.mk ja 18,3%). Liikevaihto kasvoi 13,3 %.

Suomen LVI-Tukun tuotteiden kysyntä on riippuvainen erityisesti rakennustuotannon kehityksestä Rakennustuotannon määrä nousi vuonna 1997 noin 10 %. Myös lvi-alalle merkittävän korjausrakentamisen kasvu jatkui, mutta uudisrakentamista vähemmän. Suomen LVI-Tukun myynti kasvoi alan keskiarvoa enemmän ja Suomen LVI-Tukku säilytti noin 20 %:n markkinaosuutensa. Lvi-tuotteiden kaupan uudisrakentamisen kasvu vaikuttaa muuta rakennustarvikekauppaa hitaammin, koska lvi-tuotteita tarvitaan enemmän vasta myöhemmässä rakennusvaiheessa. Vielä alkuvuodesta lvi-alan kysyntä oli alhaisella tasolla. Loppuvuoden aikana lvi-tuotteiden markkinat kasvoivat, mutta kasvu ei ehtinyt enää parantamaan kovan hintakilpailun vuoksi heikentynyttä kannattavuutta.

Koko vuoden jatkuneesta kovasta hintakilpailusta johtuen alan katetaso jäi alhaiseksi ja myynnin kasvusta huolimatta Suomen LVI-Tukun liikevoitto laski. Liikevoitto oli -7,2 milj. markkaa eli -1,1% liikevaihdosta (v.1996: 6,0 milj. mk ja 1,1 %).

Suomen LVI-Tukun palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 224 henkilöä (v.1996: 215). Henkilöstömäärän lisäys johtui keskusvaraston perustamisesta sekä toiminnan laajentumisesta.

TOIMINTA

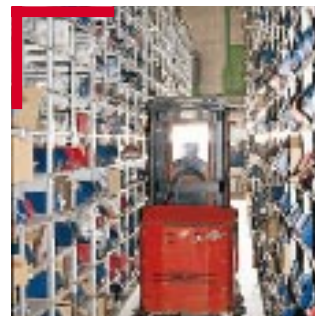
Suomen LVI-Tukku perusti Turkuun keskusvaraston, jonka toiminta käynnistyi maaliskuussa. Keskusvarasto tehostaa Suomen LVI-Tukun logistiikkaa ja pääomien hallintaa ja parantaa asiakaspalvelua. Keskusvarasto palvelee kaikkia Suomen LVI-Tukun myyntiyksiköitä ja aluevarastoja, jotka keskittyvät nou-to- ja muun asiakaspalvelun kehittämiseen.

Kauden aikana uudistettiin ja laajennettiin myös alueellista myynti- ja jakeluverkostoa. Turun myyntiyksikkö muutti keskusvaraston kanssa samoihin tiloihin tammikuussa ja Oulun myyntiyksikkö Starkin kanssa samalle tontille helmikuussa. Myös Hämeenlinnan myntiyksikölle ja noutopalveluvarastolle kunnostettiin uudet tilat, jotka otettiin käyttöön huhtikuussa. Jakeluverkosto lisääntyi myös yhdellä yksiköllä, kun Kokkolassa avattiin kesäkuussa uusi myntiyksikkö ja noutopalveluvarasto. Lappeenrantaan perustettiin syyskuussa noutopalveluvarasto paikallisen myntiyksikön muutettua Starckjohannin uuteen kauppakeskukseen.

Suomen LVI-Tukun uusi, ketjumainen toimintamalli otettiin käyttöön kuluvan vuoden helmikuussa. Ketjun perusosat ovat markkinointi- ja materiaalityyhmä ja myntiyksiköt-ryhmä. Markkinointi- ja materiaalityyhmä vastaa keskitetysti pääoman käyttöön liittyvistä asioista kuten varastovalikoimasta, ostosopimuksista, ostoista, markkinoinnista ja keskitetyistä materiaalityönnöistä. Myntiyksiköt-ryhmä vastaa kentällä tapahtuvasta myynnistä ja asiakaspalvelusta. Uusi, asiakaslähtöinen toimintamalli lisää Suomen LVI-Tukun toiminnan tehokkuutta ja parantaa sen kilpailukykyä

NÄKYMÄT

Rakennustuotannon kasvu jatkuu edelleen tänä vuonna. Lvi-alan kaupan arvioidaan kasvavan noin 10 %. Kilpailu alalla jatkunee kuitenkin edelleen kireänä. Viime vuonna toteutettujen keskusvarasto- ja toimipaikkainvestointien sekä uuden ketjumaisen toimintamallin ansiosta Suomen LVI-Tukun hyvän myntikehityksen arvioidaan jatkuvan ja kannattavuuden paranevan.

Suomen LVI-Tukun tuotevalikoima kattaa kaikki lvi-alan tuotteet.

Laaja ja toimiva noutopalvelu on yksi Suomen LVI-Tukun vahvuuksista.

Suomen LVI-Tukku palvelee mm. teollisuuden kunnossapitoa.

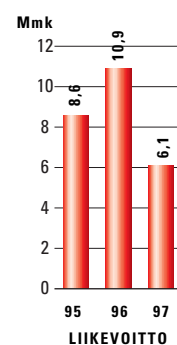
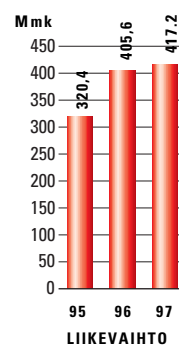

TOIMIALAJOHTAJA MARKKU MÄKELÄ

Starckjohann Auto

Starckjohann Auto	1997	1996	1995
Osuus konsernin liikevaihdosta %	11,6	13,2	11,1
Osuus konsernin liikevoitosta %	5,5	11,9	9,8
Liikevaihto, Mmk	417,2	405,6	320,4
Liikevoitto, Mmk	6,1	10,9	8,6
Liikevoitto %	1,5	2,7	2,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	14,5	-	-
Henkilöstö	138	128	117

Starckjohann Auto on henkilöauto- ja varaosakauppaa sekä huolto- ja korjaamotoimintaa harjoittava viiden autoliikkeen muodostama automyyntiketju, joka toimii Lahdessa, Tampereella, Hämeenlinnassa ja Heinolassa. Starckjohann Auto myy useita eri automerkkejä. Päämerkki on Opel, jota se edustaa kaikilla toimipaikkakunnillaan. Muita merkkejä ovat Nissan ja GM-USA-autot Lahdessa, Nissan Heinolassa, Saab Tampereella sekä Mercedes-Benz, Honda ja BMW Hämeenlinnassa.

LIIKEVAIHTO JA LIIKEVOITTO

Starckjohann Auton liikevaihto vuonna 1997 oli 417,2 milj. markkaa eli 11,6 % Starckjohann-konsernin liikevaihdosta (v.1996: 405,6 milj. mk ja 13,2 %). Liikevaihdon kasvu 2,9 % jäi alle alan keskimääräisen kasvun. Siihen vaikutti erityisesti päämerkki Opelien markkinaosuuden lasku. Opel oli kuitenkin Suomen toiseksi eniten myyty automerkki noin 12,4 %:n markkinaosuudellaan. Merkin osuus Starckjohann Auton uusien autojen kaupasta on noin 70 %.

Vuosi 1997 alkoi autokaupassa odotettua hiljaisempänä. Kesällä automyynti kääntyi nousuun. Vuoden aikana Suomessa myytiin yhteensä 104 507 uutta henkilöautoa, mikä on 9 % enemmän kuin edellisvuonna. Yritysten ja yhteisöjen käyttöön rekisteröityjen henkilöautojen myynti kasvoi 12 %. Niiden osuus uusien autojen kokonaismyynnistä oli 41 %. Huolto- ja korjaamopalvelujen kysyntä lisääntyi uusien autojen myynnin kasvun ansiosta.

Starckjohann Auton liikevoitto oli 6,1 milj. markkaa ja 1,5 % liikevaihdosta (v.1996: 10,9 milj. mk ja 2,7 %). Myynnin kasvun jäätyä alhaiseksi myös liikevoitto heikkeni. Siihen vaikutti myös automerkkien välinen markkinaosuuskilpailu, joka kiristi alan kannattavuutta. Loppuvuoden tulosta rasittivat myös Tampereen autotalon käynnistämistä aiheutuneet kertaluonteiset kustannukset.

Starckjohann Auton henkilöstömäärä oli vuoden 1997 lopussa 138 (v. 1996: 128). Henkilöstömäärä kasvoi, kun Tampereen uuden autotalon valmistuttua sen huolto- ja korjaamotoiminta siirrettiin yksityisiltä korjaamoyrittäjiltä Starckjohann Autolle.

TOIMINTA

Starckjohann Auto luovutti vuonna 1997 yhteensä 1.726 uutta ja 3.170 käytettyä autoa, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Koko toimialueellaan Starckjohann Auton markkinaosuus oli noin 14 % uusien henkilöautojen kokonaismyynnistä.

Uusien autojen hintakehitys oli vuoden 1997 aikana maltillinen. Automerkkien välinen kova kilpailu markkinaosuuksista lisäsi hintapaineita uusien autojen kaupassa ja nosti vaihtoautojen hyvityshintoja.

Starckjohann Auton tarkoituksena on tehdä viidestä autoliikkeestä entistä yhtenäisempi ja tehokkaampi myyntiketju. Tähän liittyen sen organisaatio muutettiin vuoden 1997 aikana merkkilinjaorganisaatioksi, joka perustuu merkkikohtaisiin tuotelinjoihin. Linjat vastaavat kaikista oman tuotealueensa asiakaspalveluista automyynnistä varaosa- ja huoltopalveluihin.

Tärkein investointi kauden aikana oli Tampereelle joulukuussa valmistunut uusi Opel- ja Saab- autotalo. Uusi autotalo mahdollisti myös huolto- ja korjaamopalvelujen laajentamisen uusilla pikahuoltopalveluilla. Starckjohann Autolle on hankittu uusi tietojärjestelmä, joka kattaa kaikki autoliikkeen operatiiviset toiminnot. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön kuluvana keväänä.

NÄKYMÄT

Autokaupan tasainen kasvu jatkuu edelleen. Kuluvana vuonna arvioidaan Suomessa myytävän noin 110 000 uutta henkilöautoa eli 5-6 % viime vuotta enemmän. Myös varaosa- ja huoltopalvelujen kysyntä lisääntyy autokaupan kasvun ansiosta.

Vuonna 1997 tehdyt panostukset mm. Tampereen autotaloon, tietojärjestelmään ja merkkilinjaorganisaatioon parantavat Starckjohann Auton kilpailukykyä. Automyynnissä panostetaan erityisesti yritysautomyynnin osuuden kasvattamiseen ja jälkimarkkinoinnissa uusien huoltopalvelujen myyntiin. Suomen myydyimpään luokkaan tänä vuonna tulevan uuden Opel Astra-mallin ennakoidaan lisäävän myös Opelien markkinaosuutta.

Masterfit on yksi Starckjohann Auton uusista huoltopalveluista.

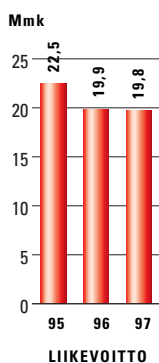
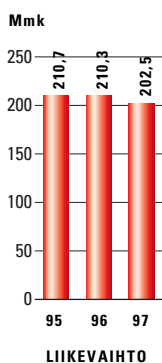
Starckjohann Auto on yhdistänyt varaosamyynnin ja huollon asiakaspalvelut.

Starckjohannin Auto panostaa asiakaspalvelun laadun kehittämiseen.

Muut konserniyhtiöt

Muut konserniyhtiöt:	1997	1996	1995
Osuus konsernin liikevaihdosta %	5,6	6,8	7,2
Osuus konsernin liikevoitosta %	17,9	21,8	25,7
Liikevaihto, Mmk	202,5	210,3	210,7
Liikevoitto, Mmk	19,8	19,9	22,5
Liikevoitto %	9,8	9,5	10,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	32,5	-	-
Henkilöstö 31.12.	141	131	140

LAAKERIPALVELU OY

Laakeripalvelu Oy toimittaa asiakkailleen laakereita sekä tehonsiirto- ja muita teknisiä tuotteita. Se tuo maahan, varastoi ja myy sekä suoraan että jälleenmyyjäverkostonsa kautta ao. tuotteita ensiasennus- ja kunnossapitoasiakkaille. Yhtiöllä on toimipisteet Helsingissä, Lahdessa ja Tampereella.

Laakeripalvelu Oy:n liikevaihto vuonna 1997 oli 62,5 milj. markkaa (v.1996: 57,9 milj.mmk). Alan markkinat kasvoivat kauden aikana ja liikevaihto nousi 8,0 %. Liikevaihdon kasvun sekä hyvän katetason ja kustannuskurin ansiosta myös yhtiön liikevoitto parani.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 43 henkilöä (v.1996: 39). Henkilöstömäärän lisäys kohdistui lähinnä kentän myyntihenkilöstöön.

Alan markkinat kasvavat edelleen tänä vuonna, mutta hieman viime vuotta hitaammiin. Laakeripalvelun kuluvan vuoden näkymät ovat hyvät.

OULUN PULTTI OY

Oulun Pultti Oy on kiinnikealan erikoisliike, joka harjoittaa kiinnikkeiden ja kiinnitystarvikkeiden maahantuontia ja kaupaa Pohjois-Suomessa. Se toimittaa alan tuotteita teollisuudelle, rakennusliikkeille ja jälleenmyyjille. Oulun lisäksi yhtiöllä on myyntipisteet ja varastot Kemissä ja Rovaniemellä.

Oulun Pultti Oy:n liikevaihto vuonna 1997 oli 24,5 milj. markkaa (v.1996: 23,4 milj.mmk). Liikevaihto kasvoi 4,4 %. Siihen vaikutti erityisesti uudis- ja korjausrakentamisen kasvu. Myös Oulun Pultin liikevoitto parani.

Vuoden 1997 lopussa yhtiön palveluksessa oli 30 henkilöä (v. 1996: 28).

Oulun Pultin kuluvan vuoden näkymät ovat hyvät.

BÖGE LARSEN PROJECTS OY

Böge Larsen Projects Oy on erikoistunut atk- ja muiden erikoistilojen rakentamiseen ja varusteluun, tietotekniikan varmistamiseen ja modernin teknologian käyttöönottoon. Se palvelee yrityksiä, joiden liiketoimintaan liittyy mittavia atk- tai muita vaativia tiloja korkealattioineen, ilmastoinnin jäähdytyskoneineen ja sähkön syötön varmistuksineen. Se toimittaa mm. korokelattioita ja UPS- ja tarkkuusilmastointi-järjestelmiä kotimaahan sekä atk- ja muiden erikoistilojen projekteja Venäjälle. Yhtiön hallinto on Helsingissä. Lisäksi sillä on akkreditoidut edustustot Moskovassa ja Pietarissa.

Böge Larsen Projects Oy:n liikevaihto vuonna 1997 oli 57,2 milj. markkaa (v.1996: 76,5 milj.mmk). Liikevaihto laski 25,3 % johtuen Venäjän vientimarkkinoiden vaikeutumisesta. Kotimaan markkinoilla kysyntä

säilyi edellisvuoden tasolla. Yhtiön liikevoitto säilyi ennallaan.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 36 suomalaista henkilöä (v. 1996: 36).

Böge Larsen Projectsin kuluvan vuoden näkymät ovat kotimaassa hyvät. Venäjän markkinoilla epävarmuus jatkuu ja kilpailu kiristyy edelleen.

ANINKAISTEN TAPETTI JA VÄRI OY

Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy on Turussa toimiva sisustusalan erikoisliike, joka harjoittaa sisustustuotteiden tukku- ja vähittäiskauppaa. Sen tuotevalikoimaan kuuluvat maalit, tapetit, lattianpäällysteet, liimat ja alan työkalut. Yhtiö palvelee teollisuutta, maalausalan ammattiliikkeitä, rakennusliikkeitä, jälleenmyyjä ja kuluttajia.

Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy:n liikevaihto vuonna 1997 oli 58,4 milj. markkaa (v.1996: 52,5 milj. mk). Liikevaihto kasvoi 11,4 % johtuen uudis- ja korjausrakentamisen kasvusta. Myös yhtiön liikevoitto parani.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden 1997 lopussa 32 henkilöä (v.1996: 29). Henkilöstömäärä lisääntyi volyymien kasvun ja uusien toimittajien johdosta.

Rakentamisen kasvun ansiosta Aninkaisten Tapetti ja Väriin kuluvan vuoden näkymät ovat hyvät.

Konsernihallinto

TALOUS- JA HALLINTOJOHTAJA
VESA VERTANEN

Starckjohann-konsernin merkittävimmät hallinnon kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ovat yhdessä toimialojen kanssa toteutettava toimintaprosessien uudistaminen sekä näitä toimintaprosesseja ohjaavien tietojärjestelmien rakentaminen. Tässä yhteydessä virtaviivaistetaan myös työnkulut konsernin keskitetyn osan ja eri toimialojen välillä tavoitteena kustannustehokkaan sekä liiketoimintoja tukevan konsernihallinnon aikaansaaminen.

Alkuvuodesta 1997 käynnistyi konsernin toimipisteiden verkotusprojekti, jonka tuloksena konsernin tietotekniikkaperusta rakentuu vastaamaan avoimen ja verkottuvan kaupan tarpeita. Projekti on valmis vuoden 1998 aikana.

VUOSI 2000

Starckjohann-konsernin kaikki kaupalliset sekä hallinnon järjestelmät uusitaan vuoteen 2000 mennessä. Näiden uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon viimeistään vuonna 1999 tähtäävät Enter-2000- ja Control- 2000-projektit käynnistyivät kuluneena vuotena. Uudet asiakaslähtöiset, kilpailukykyä parantavat tietojärjestelmät perustuvat johtavien järjestelmätoimittajien tarjoamiin ratkaisuihin.

Ulkopuoliset toimittajat sekä konserni ovat jo varanneet riittävät resurssit hankkeiden toteuttamiseen, joten Starckjohann-konserni on tällä tavoin varmistunut selviävänsä vuodesta 2000 sekä mahdollisesta Euro-yhteisvaluuttaan siirtymisestä aiheutuvasta tietojärjestelmien päivitystarpeesta. Kolmelle vuodelle jakautuvien tietotekniikka-, järjestelmä- ja käyttöönottoon liittyvien koulutusinvestointien yhteismäärä on noin 40 milj. markkaa.

RAHOITUS

Yrityssaneerausohjelmien mukaisten velkojen poismaksamisen yhteydessä Starckjohann-konsernin rahoitus ja vakuudet järjestettiin uudelleen. Uuden pitkäaikaisen, saneerausvelkojen korkokustannuksia edullisemmän rahoituksen kuoletusajat ovat 5-8 vuoden pituisia lainojen

korkeiden ollessa osittain kiinteitä ja osittain vaihtuvia. Konserni on varautunut myös kasvun edellyttämiin investointeihin neuvottelemalla rahoituslaitoksilta valmiiksi enimmillään 200 milj. markan suuruisen tarvittaessa nostettavan luoton.

KIINTEISTÖT

Konsernin kiinteistöliiketoiminta on keskitetty Vahva-Jussi Oy:n ja VJ-Kiinteistöt Oy:n muodostamaan alakonserniin. Kiinteistöjen vuokrausaste on säilynyt hyvänä ollen lähes 90 % ja nettotuotto lähes 6 %. Kiinteistökannasta myytiin kauden aikana muutama pienempi kohde. Realisointisuunnitelman mukaisesti lähivuosien aikana irrotetaan VJ-Kiinteistöt Oy:n omistamasta kiinteistömässasta noin 40 milj. markkaa konsernin pääliiketoiminnan kehittämiseen.

Henkilöstöhallinto

Konsernin johtamisjärjestelmän ja henkilöstön kehittämisprosessin Ahjon jatkuvuuden varmistamiseksi eriytettiin henkilöstön ja laadun kehittämisen sekä viestintä konsernihallinnosta omaksi kokonaisuudekseen. Toiminnon päätehtäviä on johtamisen ja johtamisjärjestelmän kehittämisen lisäksi huolehtia siitä, että konsernissa on käytettävissä tarvittava osaaminen sekä kehittää ja toteuttaa Starckjohannin henkilöstöpolitiikka yrityksen strategian mukaisesti. Se hoitaa keskitetysti myös tiettyjä henkilöstöpalveluita kuten työterveys ja palkkahallinto ja tarjoaa toimialojen tarvitsemää juridista osaamista työsuhteasioissa.

JOHTAMISEN KEHITTÄMINEN

Johtamisen kehittämisprosessia jatkettiin vuoden 1997 aikana sekä koulutuksen että johtamisjärjestelmän implementoinnin osalta. Kauden aikana 49 esimiestä kävi läpi nelipäiväisen Ahjo-koulutuksen ja teki siihen liittyvän kehittämistyön omassa yksikössään. Kauden ja sitä edeltäneiden Ahjo-koulutusten myötä hioutunut johtamisjärjestelmä koottiin Starckjohannin uudeksi johtamismallikirjaksi, joka jaettiin vuoden 1998 toiminnan suunnittelun ja budjetoinnin yhteydessä kaikille esimiehille.

Jatkossa laatu ja laatujohtamisen ideologia näkyvät entistä voimakkaammin Starckjohannin johtamisen kehittämisessä.

RESURSSI- JA OSAAMISKARTOITUKSET

Osana organisaation strategista kehittämistä laadittiin kauden aikana Starkin ja Suomen LVI-Tukun keskeisille ammattiryhmille liiketoimintastrategiasta johdetut pätevyysprofiilit ja tehtiin resurssi- ja osaamiskartoitukset. Niiden tuloksena saatiin kuva nykyisten henkilövoimavarojen vastaavuudesta toimialojen tarpeisiin sekä tietoa urasuunnittelun ja sisäisen kehittämisen tueksi. Kartoituksissa olivat mukana kaikki keskeiset ammattiryhmät johdosta hyllyvastaaviin ja tukumyyjiin asti. Vastaavanlainen kartoitus on käynnistetty kuluvan vuoden alussa Starckjohann Steelissä.

TIETOTEKNIikka-KOULUTUS

Yhteensä noin tuhannen uuden työaseman käyttöönotto alkoi konsernin tietohallintostrategian mukaisesti syksyllä 1997. Se merkitsi useimmille käyttäjille merkittävää muutosta päätekäytöstä moderneihin työasemiin ja verkkoympäristöön. Tätä muutosta tukemaan käynnistyi syksyllä 1997 mittava työasemakoulutus. Se aloitettiin pilottikursilla, johon osallistui 70 henkilöä Lahdessa, Helsingissä ja Oulussa. Koulutus laajenee tämän vuoden aikana kaikkiin toimipisteisiin samaan tahtiin verkotuksen ja uusien työasemien käyttöönoton kanssa.

**HENKILÖSTÖPÄÄLLIKKÖ
RIITTA LINNAPUOMI**

Hallituksen toimintakertomus

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Rakennustuotannon määrä nousi vuoden 1997 aikana 10 prosenttia. Korjausrakentamisen kasvu jatkui 8 prosentin tasolla, mutta uudisrakentaminen lisääntyi merkittävästi. Talojen uudisrakentaminen kasvoi 17 prosenttia aloitusmäärän noustessa 31 milj. kuutiometriin. Vielä kaksi vuotta sitten aloitusmäärä oli kolmanneksen pienempi. Rakennusinvestointien osuus BKT:stä jäi kuitenkin vielä alle 10 prosentin, kun se mm. vuosina 1975-1990 vaihteli 14-20 prosentin välillä. Alueelliset erot rakentamisessa olivat suuria kasvun painottuessa pääkaupunkiseudulle ja muihin suuriin asutuskeskuksiin.

Rakennustuotannon kasvusta johtuen rauta- ja rakennustarvikealan kauppaa lisäytyi lähes 10 prosenttia. Rakennustoiminnan vilkastuminen lisäsi myös lvi-tuotteiden kysyntää ja lvi-kauppaa kasvoi lähes 8 prosenttia

Metalli- ja elektroniikkateollisuuden tuotannon kasvu oli 11 prosenttia. Siihen sisältyvän kone- ja metallituoteteollisuuden tuotanto kasvoi 5 prosenttia, mihin vaikuttivat erityisesti hyvin vetäneet vientimarkkinat, jotka kompensoivat koneteollisuuden kotimaisen kysynnän laskua. Rakentamisen kasvun ansiosta metallituoteteollisuuden markkinatilanne parani kauden aikana kotimaassa.

Metalliteollisuuden tuotannon kasvu lisäsi terästen ja metallien kysyntää. Terästen varastomyynti kasvoi vuoden aikana 15 prosenttia

Autokauppa kääntyi hitaan alkuvuoden jälkeen kesän aikana kasvuun. Uusia henkilöautoja myytiin Suomessa yhteensä 104.507 kappaletta eli 9 prosenttia edellisvuotta enemmän. Edellisen kerran yli sadan tuhannen rajan päästiin Suomessa vuonna 1990, jolloin uusia henkilöautoja myytiin 139.000 kappaletta.

YLEISKATSAUS

Starckjohann-konsernin pääliiketoimintayhtiöt Rakentajan Starckjohann Oy, Rauta Starckjohann Oy, Suomen LVI-Tukku Oy ja Auto Starckjohann Oy fuusioitiin vuoden alussa emoyhtiönsä Starckjohann Oyj:öön, jossa ne jatkavat liiketoimintaansa itsenäisinä toimialoina omilla aputoiminimillään. Rakentajan Starckjohannin toiminta jatkuu nimellä Starkki, Rauta Starckjohannin nimellä Starckjohann Steel ja Auto Starckjohannin nimellä Starckjohann Auto. Suomen LVI-Tukku jatkaa entisellä nimellään.

Konsernin liiketoimintojen myönteisen kehityksen ja rahoitusaseman paraneamisen ansiosta Starckjohann Oyj:n rahoitus järjestettiin uudelleen markkinaehtoisesti ja yhtiö maksoi elokuussa kaikki yrityssaneerausvelkansa. Myös tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n maksettua saneerausvelkansa päättyivät kaikki Starckjohann-konsernin vuonna 1994 vahvistetut saneerausohjelmat ennaikaisesti. Starckjohann Oyj:n ja Vahva-Jussi Oy:n saneerausohjelmien oli määrä kestää vuoteen 2002 ja muiden yhtiöiden vuoteen 1998.

Starckjohann Oyj:n ylimääräinen yhtiökokous totesi syyskuussa Starckjohann Oyj:n ja siihen fuusioitujen yhtiöiden Starckjohann Palvelut Oy:n, Rakentajan Starckjohann Oy:n ja Lappeenrannan Rautakauppa Oy:n sekä tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n vahvistetut saneerausohjelmat päättyneiksi. Sen seurauksena mm. emoyhtiötä koskenut osingonjakokiello poistui.

Vuoden 1997 aikana käynnistettiin laaja konsernin päätoimialojen tietojärjestelmien uudistamishanke Enter 2000. Uudet tietojärjestelmät ovat valmiit Starkissa, Starckjohann Steelissä ja Suomen LVI-Tukussa vuoden 1999 keväällä. Starckjohann

Auton uusi tietojärjestelmä otetaan käyttöön jo tänä keväänä.

Osana henkilöstön kannustusjärjestelmää tarjottiin lokakuussa Starckjohann Oyj:n vakituisen henkilöstön merkittäväksi 570.000 markan suuruinen optiolaina. Lainaan liittyvillä optioilla voi merkitä yhtiön osakkeita yhteensä 5,7 milj. kappaletta 12 markan merkintähintaan. Osakkeiden merkintäaika alkaa porrastettuna 1.5.1999 ja 1.5.2000.

Merita Pankki Oy, jonka osuus yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä oli 53,7 prosenttia, myi marraskuussa kaikki omistamansa Starckjohann Oyj:n osakkeet ruotsalaiselle Trelleborg Holding AB:lle, josta tuli kaupan myötä Starckjohann Oyj:n emoyhtiö.

Kokonaismarkkinat kaikilla Starckjohann-konsernin päätoimialoilla kasvoivat vuoden 1997 aikana. Konsernin liikevaihto lisääntyi ja toiminnallinen tulos parani. Maksuvalmius säilyi hyvänä koko kauden.

Hallitus ehdottaa, että vuodelta 1997 jaetaan osinkoa 0,15 markkaa osakkeelta eli 22,4 % osakekohtaisesta tuloksesta.

LIKEVAIHTO

Starckjohann-konsernin liikevaihto oli tilikaudella 1997 3.599,8 milj. markkaa (v.1996 3.079,7 milj. mk). Liikevaihto kasvoi 16,9 prosenttia. Liikevaihdon kasvu johtui erityisesti rakennustoiminnan elpymisestä sekä metalli- ja konepajateollisuuden tuotannon kasvusta. Ne lisäsivät rakennustarvikkeiden ja lvi-tuotteiden sekä terästen ja metallien kysyntää. Myös autokaupan kasvu jatkui.

Starkin myynti kasvoi selvästi alan keskiarvoa enemmän. Rakentamisen elpymisen lisäksi hyvään myynnin kehitykseen vaikuttivat Starkki-yksiköiden konseptimuutokset, uusinvestoinnit sekä kauden

aikana tapahtunut rauta- ja rakennustarvikekaupan markkinaosuusien keskittymisen, mikä vahvisti Starkin asemaa markkinoilla. Myös Suomen LVI-Tukun myynti kehittyi alan yleistä tasoa paremmin.

Starckjohann Steelin myynti kasvoi myös nopeammin kuin alalla keskimäärin. Metallin ja konepajateollisuuden tuotannon kasvun lisäksi Starckjohann Steelin myyntiä lisäsivät edellisenä vuonna tehty yritysosto ja lisääntynyt esikäsittelykapasiteetti.

Starckjohann Auton myynti kasvoi myös, mutta alan yleistä kehitystä hitaammin. Tämä johtui mm. toimialan päämerkin markkinaosuuden laskusta.

Laakeripalvelu Oy:n, Oulun Pultti Oy:n, Böge Larsen Projects Oy:n ja Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy:n myynti oli edellisvuotta pienempi.

Konsernin liikevaihto jakautui ja kehittyi vuoden 1997 aikana seuraavasti:

(1.000 mk)	Liikevaihto	Osuus-%	Muutos-% v.1996
Päätoimialat			
Starkki	1.587,029	44,1	19,1
Starckjohann Steel	797,401	22,2	27,8
Suomen LVI-Tukku	640,044	17,8	13,3
Starckjohann Auto	417,160	11,6	2,9
Muut konserniyhtiöt:			
Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy	202,541	5,6	-3,7
Laakeripalvelu Oy			
Oulun Pultti Oy			
Böge Larsen Projects Oy			
Muut yhtiöt	28,481	0,8	-27,7
Sisäinen laskutus	-72,876	-2,1	-24,7
Konserni yhteensä	3.599,780	100,0	16,9

TALOUDELLINEN TULOS

Starckjohann-konsernin tulos parani edellisvuodesta. Käyttökate oli 163,7 milj. markkaa ja 4,5 prosenttia liikevaihdosta (v.1996: 151,8 milj. mk ja 4,9 %). Liikevoittoa kertyi yhteensä 110,2 milj. markkaa, mikä on 3,1 prosenttia liikevaihdosta (v.1996: 91,4 milj. mk ja 3,0 %).

Konsernin pääliiketoimintayhtiöiden fuusioituttua vuoden 1997 alusta emoyhtiönsä Starckjohann Oyj:öön on toimialojen tuloslaskentaa sen jälkeen täsmennetty siten, että toimialojen tulosta rasitetaan myös sisäisen laskennan erillä. Tästä johtuen toimialakohtaiset liikevoitot eivät sellaisenaan ole vertailukelpoisia edellisten vuosien liikevoittojen kanssa.

Starkin liikevoitto oli 45,3 milj. markkaa eli 2,9 prosenttia liikevaihdosta (v.1996: 41,7 milj. mk ja 3,0 %). Liikevoi-

ton kasvuun vaikuttivat rakentamisen elpymisen myötä kasvaneen myynnin lisäksi kauden aikana Starkki-ketjun yksiköissä toteutetut toiminnan tehokkuutta ja kilpailukykyä parantaneet konseptimuutokset. Vuoden lopulla valmistuneiden uusien toimipaikkojen käynnistämisestä aiheutuneet kertaluonteiset kustannukset rasittivat tulosta loppuvuonna.

Starckjohann Steelin liikevoitto oli 34,6 milj. markkaa eli 4,3 prosenttia liikevaihdosta (v.1996: 24,9 milj. mk ja 4,0 %). Metallin ja konepajateollisuuden kysynnän kasvun ja tuotevalikoiman laajenemisen lisäksi liikevoittoa paransi esikäsittelymyynnin osuuden kasvu, mikä nosti jalostusastetta. Ruostumattomien terästen hintojen lasku heikensi liikevoittoa loppuvuodesta.

Suomen LVI-Tukun liikevoitto oli -7,2 milj. markkaa eli -1,1 prosenttia liikevaihdosta (v. 1996: 6,0 milj. mk ja 1,1 %). Rakennustuotannon ja lvi-tuotteiden kysynnän kasvusta huolimatta lvi-alan tukkukaupan hintakilpailu jatkui koko vuoden kireänä. Lisäksi tulosta rasittivat keskusvaraston perustamisesta aiheutuneet kertaluonteiset kustannukset. Näistä syistä johtuen Suomen LVI-Tukun liikevoitto laski.

Starckjohann Auton liikevoitto oli 6,1 milj. markkaa eli 1,5 prosenttia liikevaihdosta (v. 1996: 10,9 milj. mk ja 2,7 %). Starckjohann Auton myynti ei päämerkin markkinaosuuden laskusta johtuen kehittänyt alan yleisen tason mukaisesti. Automerkkien välinen kova kilpailu markkinaosuuksista nosti vaihtoautojen myyntihintoja ja kiristi alan kannattavuutta. Loppuvuodesta tulosta rasittivat myös

Tampereen autotalon toiminnan käynnistämiseen liittyneet kertaluonteiset kustannukset.

Muiden konserniyhtiöiden eli Laakeripalvelu Oy:n, Oulun Pultti Oy:n, Böge Larsen Projects Oy:n ja Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy:n yhteenlaskettu liikevoitto oli 19,8 milj. markkaa (v.1996: 19,9 milj. mk).

Konsernin poistot olivat 53,5 milj. markkaa (v.1996: 60,4 milj. mk).

Tulos rahoituserien jälkeen oli 95,2 milj. markkaa (v.1996: 77,4 milj. mk). Satunnaiset tuotot olivat 14,8 milj. markkaa. Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n rahoitusjärjestelyihin liittynyt 14,8 milj. markan suuruinen vakautetusta lainasta saatu akordi. Konsernin tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 110,0 milj. markkaa (v.1996: 77,4 milj. mk). Tilikauden verot olivat 7,7 milj. markkaa (v.1996: 0,1 milj. mk). Uudenmaan Veroviraston vuonna 1997 antaman päätöksen mukaan Starckjohann Oyj saa yhtiössä vuosina 1995-1997 tapahtuneista omistajanvaihdoksista huolimatta edelleen vähentää verovuosilta 1992-1995 vahvistettuja tappiot verotuksessaan. Vahvistettujen vielä verotuksessa vähentämättömien tappioiden määrä on noin 820 milj. markkaa.

Konsernintilinpäätös vuodelta 1997 osoittaa voittoa 110.041.275,94 markkaa (v.1996: 92.846.395,66 mk).

Konsernin sijoitetun pääoman tuottoaste oli 13,2 prosenttia (v.1996: 12,2 %) ja oman pääoman tuottoaste 21,0 prosenttia (v.1996: 24,8 %). Konsernin tulos osaketta kohti oli 0,67 mk (v. 1996: 0,62 mk).

RAHOITUSASEMA

mmk	1997	1996
Korolliset velat		
Pitkäaikaiset saneerausvelat	0,0	330,2
Pitkäaikaiset lainat	512,0	29,5
Lyhytaikaiset saneerausvelat	0,0	78,6
Lyhytaikaiset lainat	62,0	11,5
Korolliset velat yhteensä	574,0	449,8
Korottomat saneerausvelat	0,0	169,9
Korolliset velat ja korottomat velat yhteensä	574,0	619,7
Rahat ja pankkisaamiset	97,6	107,2
Nettovelka	476,4	512,5
Nettovelka liikevaihdosta (%)	13,2	16,6
Oma pääoma	444,6	329,4
Velkaantumisaste (%)	105,4	155,6
Omavaraisuusaste (%)	31,7	26,8
Liiketoiminnan kassavirta	162,9	111,2
Nettorahoituskulut	15,0	14,0
Nettorahoituskulut liikevaihdosta (%)	0,4	0,5

RAHOITUS JA RAHOITUSASEMA

Konsernin rahoitusasema parani vuonna 1997. Omavaraisuusaste oli vuoden päättyessä 31,7 prosenttia, mikä on 4,9 prosenttiyksikköä parempi kuin edellisvuonna.

Vuoden 1997 elokuussa maksettiin velkojille kaikki saneerausvelat 578,7 milj. markkaa. Uusia saneerausvelkojen maksuun käytettyjä luottoja nostettiin 515,0 milj. markkaa.

Liiketoiminnan kassavirta kasvoi 162,9 milj. markkaan (v. 1996: 111,2 milj. mk).

Konsernin maksuvalmius oli koko vuoden hyvä. Likvidejä varoja oli vuoden lopussa 97,6 milj. markkaa (v.1996: 107,2 milj. mk).

INVESTOINNIT

Konsernin investoinnit kasvoivat edellisvuodesta ja olivat yhteensä 97,5 milj. markkaa (v.1996: 59,8 milj. mk). Vuoden 1997 aikana toteutetut suurimmat investoinnit olivat Starkin, Starckjohann Steelin ja Suomen LVI-Tukun yhteinen kaupakeskus Lappeenrannassa, Starkin Espoon ja Turun uudet yksiköt, Suomen LVI-Tukun keskusvarasto Turussa ja Kokkolan uusi yksikkö sekä Starckjohann Auton Tampereen autotalo.

Vuodenvaihteessa keskeneräisiä investointeja olivat mm. Starkin Hämeenlinnan yksikön laajennus, Helsingin yksikön uudistaminen sekä uuden Starkki-yksikön rakentaminen Helsinkiin.

KONSERNIRAKENNE

Starckjohann-konsernin pääliiketoimintayhtiöt Rakentajan Starckjohann Oy, Rauta Starckjohann Oy, Suomen LVI-Tukku Oy ja Auto Starckjohann Oy fuusioitiin vuoden 1997 alussa emoyhtiönsä Starckjohann Oyj:öön. Fuusion jälkeen ne jatkavat toimintaansa entiseen tapaan Starckjohann Oyj:n itsenäisinä toimialoina uusilla aputoiminimillä.

Starckjohann Oyj luopui kauden aikana osakkuusyhtiöstä tytäryhtiöksi muuttuneesta Penope Oy:stä myytyään toukuussa kaikki omistamansa Penope Oy:n osakkeet. Starckjohann Oyj:n omistusosuus oli 50,5 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja 58,0 prosenttia äänimäärästä. Konsernin omistukseen ei jäänyt kaupan jälkeen yhtään Penope Oy:n osaketta.

OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Starckjohann Oyj:n osakepääoma oli vuoden 1997 lopussa 129,8 milj. markkaa. Tilikauden päättyessä hallituksella ei ollut voimassa olevia osakeantivaltuuksia. Vuoden 1997 aikana Starckjohann Oyj:n vakitukselle henkilöstölle suunnattiin optiolaina, jonka merkintöjen ansiosta yhtiön osakepääoma voi nousta enintään 5.700.000 osakkeella eli 5,7 milj. markalla.

Optiolainan määrä on 570.000 mk ja laina-aika kolme vuotta. Laina on koroton. Lainaan liittyvillä optioilla voi merkitä yhtiön osakkeita yhteensä 5.700.000 kappaletta 12 markan merkintähintaan. Osakkeiden merkintäaika alkaa porrastettuna 1.5.1999 ja 1.5.2000. Osakemerkinnän

KYMMENEN SUURINTA OSAKKEENOMISTAJAA 31.12.1997

	Osakkeita kpl	Osuus-% osakkeista ja äänimäärästä
Trelleborg Holding AB	69.718.714	53,7
Metsä-Serla Oyj	6.000.000	4,6
Starckjohann Säätiö	3.156.128	2,4
Yrityspankki SKOP Oy	2.208.568	1,7
Starckjohann Solveig	1.538.629	1,2
Partita Oy	1.178.000	0,9
Merita Delta Oy	1.056.000	0,8
Starckjohann-Bruun Thelma Säätiö	986.302	0,8
Optiomi Oy	873.000	0,7
Aktia Capital	858.000	0,7
Yhteensä	87.573.341	67,4

Hallintarekisterissä yhteensä 6.269.068 osaketta eli 4,83 % osakkeista ja äänimäärästä. Näistä Merita Pankki Oy:ssä hallintarekisteröitynä 5.871.330 osaketta, mikä vastaa 4,5 % osakkeista ja äänimäärästä.

aika kaikilla optiotodistuksilla päättyy 31.5.2002.

Yrityspankki SKOP Oy, jonka omistusosuus Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänimäärästä oli 20,2 prosenttia, myi tammikuussa yhteensä 21.000.000 omistamaansa Starckjohann Oyj:n osaketta, minkä seurauksena sen omistusosuus laski 3,85 prosenttiin. Yrityspankki SKOP Oy:n osuus yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta 31.12.1997 oli 1,7 prosenttia.

Penope Oy, jonka osuus yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä oli 1,5 prosenttia, myi helmikuussa kaikki omistamansa Starckjohann Oyj:n osakkeet.

Merita Pankki Oy myi marraskuussa yhteensä 69.718.714 omistamaansa Starckjohann Oyj:n osaketta ruotsalaiselle Trelleborg Holding AB:lle, minkä jälkeen Trelleborg Holding AB:sta tuli Starckjohann Oyj:n emoyhtiö. Sen osuus

yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä oli 31.12.1997 yhteensä 53,7 prosenttia.

Starckjohann Oyj:n osakkeita vaihdettiin vuoden 1997 aikana Helsingin Arvopaperipörssissä ennätysmäärä eli yhteensä 174,2 miljoonaa kappaletta, mikä on 134,2 prosenttia osakkeiden määrästä (v.1996: 8,9 milj. kpl ja 6,9 %). Osakevaihdon arvo oli yhteensä 1.589,5 milj. markkaa (v.1996: 56,6 milj. mk). Yhtiön osakkeen alin kurssi oli 7,00 mk ja ylin 11,00 mk keskipäivän ollessa 9,12 mk. Viimeinen kaupantekokurssi 30.12.1997 oli 8,01 mk. Koko osakekannan markkina-arvo oli tilinpäätöspäivänä 31.12.1997 yhteensä 1.040,0 milj. markkaa (v.1996: 928 milj. mk). Osakkeenomistajien määrä oli vuoden lopussa 2.895 (v.1996: 1.074).

Yrityssaneerausohjelmien päättymisen seurauksena yhtiön osingonmaksukielto poistui. Helsingin Arvopaperipörssi poisti

Starckjohann Oyj:n osakkeen pörssin tarkkailulistalta 8.9.1997.

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat vuoden 1997 lopussa yhteensä 677.283 osaketta, joiden osuus yhtiön osakepääomasta ja äänimäärästä oli 0,5 prosenttia. Lisäksi hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat yhtiön optiodistuksia 665.000 kappaletta. Ne oikeuttavat merkitsemään yhtiön osakkeita määrän, joka vastaa 0,5 prosenttia osakepääomasta ja äänimäärästä.

HALLITUS JA TOIMITUSJOHTAJA

Yhtiön hallituksen muodostivat 15.12.1997 asti puheenjohtajana ekon. oik.kand. Leo Vatanen, varapuheenjohtajana toimitusjohtaja Risto Wartiovaara ja jäsenenä varatoimitusjohtaja Hannu Anttila, toimitusjohtaja Kari Kolu sekä varatuomari Sisko Kanervaara.

Sen johdosta, että Trelleborg Holding Ab oli hankkinut 53,7 prosentin osuuden Starckjohann Oyj:n osakekannasta pyysivät hallituksen jäsenet Hannu Anttila, Kari Kolu ja Risto Wartiovaara eroa hallituksen jäsenyydestä. Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 15.12.1997 hallituksen uusiksi jäseniksi valittiin eronneiden tilalle pääjohtaja Kjell Nilsson, varatoimitusjohtaja Björn Ogard ja business controller Åke Järnblad, kaikki Trelleborg AB:sta. Hallituksen puheenjohtajana jatkoi Leo Vatanen ja jäsenenä Sisko Kanervaara.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut ekonomi, KHT Taisto Riski.

Helsingin kärjäoikeuden määräämänä yrityssaneerausohjelmien valvojana toimi yrityssaneerauksen päättymiseen asti asianajaja Pekka Jaatinen.

HENKILÖSTÖ JA PALKAT

Konsernin keskimääräinen henkilöstön määrä oli 1.569 henkilöä (v.1996: 1.457), joista emoyhtiön palveluksessa oli keskimäärin 1.422 henkilöä (v. 1996:74). Emoyhtiön henkilöstömäärän suuri muutos johtuu vuoden 1997 alussa toteutetusta konsernirakenteen muutoksesta. Tilikauden alussa konsernin henkilöstömäärä oli 1.485 ja tilikauden lopussa 1.616 henkilöä. Henkilöstön määrä lisääntyi liiketoiminnan kasvun johdosta.

Konsernin maksetut palkat ja palkkiot olivat 225.018.922,55 markkaa (v. 1996: 201.638.079,00 mk), josta hallitukselle ja toimitusjohtajalle maksettujen palkkojen osuus oli 3.401.046,60 markkaa (v.1996: 6.154.155,00 mk). Emoyhtiön maksetut palkat olivat 202.613.843,55 markkaa (v. 1996: 12.910.115,00 mk), josta emoyhtiön hallitukselle ja toimitusjohtajalle maksettujen palkkojen osuus oli 1.411.572,00 markkaa (v.1996: 1.567.712,00 mk).

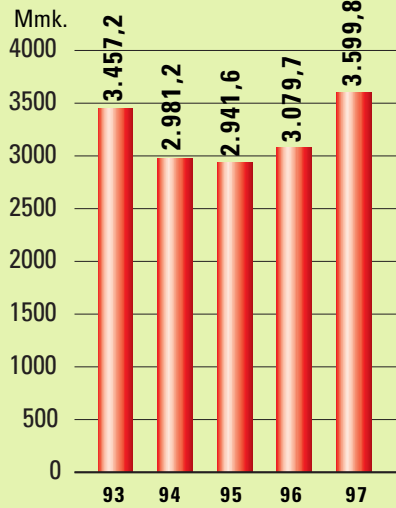
NÄKYMÄT 1998

Myönteisen kehityksen Suomen taloudessa arvioidaan jatkuvan edelleen tänä vuonna.

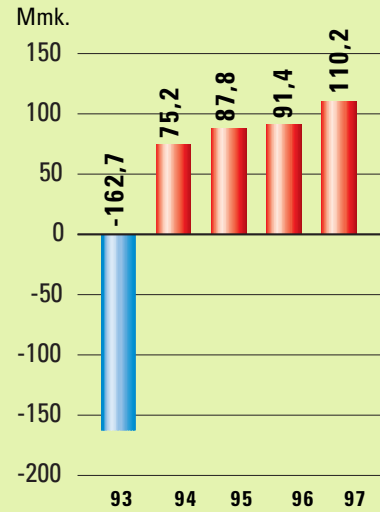
Lähiajan suhdannenäkymät ovat hyvät kaikilla Starckjohann-konsernin päätoimialoilla. Rakentamisen ja metalliteollisuuden tuotannon ennakoidaan lisääntyvän edelleen, mikä lisää rakennustarvikkeiden, lvi-tuotteiden sekä terästen ja metallien kysyntää. Myös autokaupan kasvun arvioidaan jatkuvan.

Yleisen taloudellisen kehityksen sekä toteutettujen investointien ja kehitystoimenpiteiden ansiosta konsernin liikevaihdon arvioidaan kasvavan ja tuloksen paranevan edelleen kuluvana vuonna.

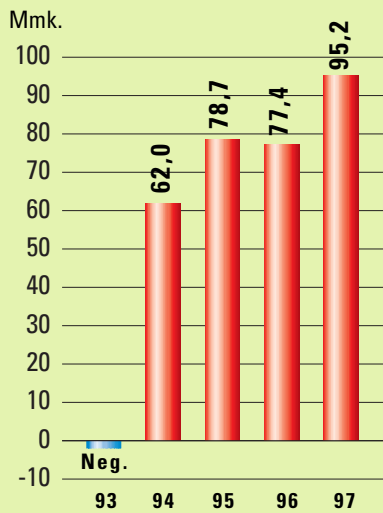
Liikevaihto

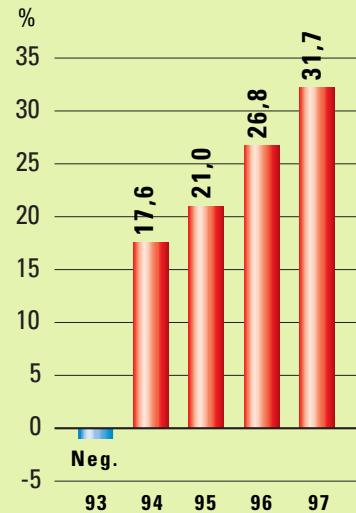
Liikevoitto

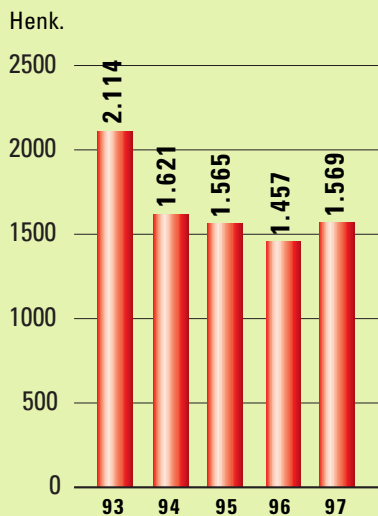
Tulos rahoituserien jälkeen

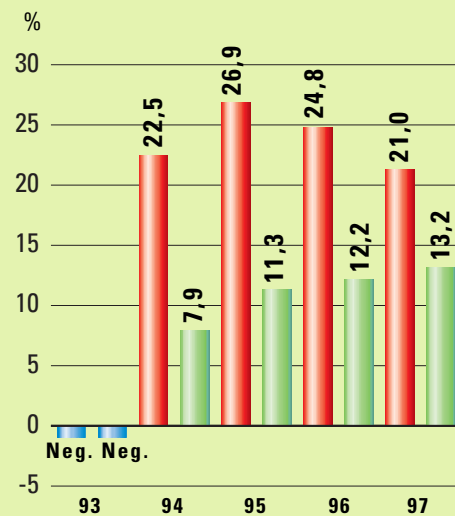
Omavaraisuusaste

Henkilöstö keskimäärin

Pääoman tuotto

■ Oman pääoman tuotto
■ Sijoitetun pääoman tuotto

Starckjohann-konsernin tuloslaskelma

(1.000 mk)	1.1.-31.12.1997		1.1.-31.12.1996		Liitetieto
LIKEVAIHTO	3.599.780		3.079.747		4
Osuus osakkuusyhtiöiden voitoista	175		301		
Liiketoiminnan muut tuotot	14.075		20.608		
KULUT					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:					
Ostot tilikauden aikana	3.077.793		2.539.455		
Varastojen muutos	-78.536		-26.405		
Ulkopuoliset palvelut	36.620		39.618		
Henkilöstökulut	279.316		259.171		5
Vuokrat	18.067		18.692		
Muut kulut	117.118	3.450.378	118.339	2.948.870	
KÄYTTÖKATE	163.652		151.786		
POISTOT KÄYTTÖOMAISUUDESTA JA MUISTA PITKÄVAIKUTTEISISTA MENOISTA	53.464		60.340		6
LIKEVOITTO	110.188		91.446		
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					7, 8
Osinkotuotot	831		171		
Korkotuotot	12.652		19.059		
Korkokulut	-26.124		-33.096		
Muut rahoituskulut	-2.331	-14.972	-183	-14.049	
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ, VARAUKSIA JA VEROJA	95.216		77.397		
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT	14.800		-		3
VOITTO ENNEN VARAUKSIA JA VEROJA	110.016		77.397		
Poistoeron muutos	-12.431		3.980		
Vapaaehtoisten varausten vähennys	20.566		8.411		
Välittömät verot	-8.110		3.126		2
VOITTO ENNEN VÄHEMMISTÖOSUUTTA	110.041		92.914		
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-		-68		
TILIKAUDEN VOITTO	110.041		92.846		

Starckjohann-konsernin tase

(1.000 mk)

VASTAAVAA	31.12.1997		31.12.1996	Liitetieto	
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				10	
Aineettomat hyödykkeet				9	
Aineettomat oikeudet	4.356		2.100		
Liikearvo	6.000		8.270		
Konserniliikearvo	14.984		18.589		
Muut pitkävaikutteiset menot	11.930	37.270	8.539	37.498	
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet	51.325		45.884	9	
Rakennukset ja rakennelmat	330.948		319.222		
Koneet ja kalusto	83.374		74.870		
Muut aineelliset hyödykkeet	6.290		3.224		
Keskeneräiset hankinnat	1.527	473.464	2.125	445.325	
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				8	
Osakkuusyhtiöosakkeet	2.080		11.886		
Muut osakkeet ja osuudet	16.466	18.546	20.099	31.985	
ARVOSTUSERÄT		8.300		14.596	1
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS					
Vaihto-omaisuus					
Valmiit tuotteet /Tavarat	474.983		396.630		
Muu vaihto-omaisuus	39.257		39.013		
Ennakkomaksut	79	514.319	7	435.650	
Saamiset				14	
Myyntisaamiset	261.974		227.666		
Lainasaamiset	1.782		5.430		
Siirtosaamiset	66.565		66.172		
Muut saamiset	8.321	338.642	45.534	344.802	
Rahat ja pankkisaamiset		97.942		72.618	
VASTAAVAA YHTEENSÄ		1.488.483		1.382.474	

(1.000 mk)

VASTATTAVAA		31.12.1997		31.12.1996	Liitetieto	
OMA PÄÄOMA					16	
Sidottu oma pääoma						
Osakepääoma	129.842			129.842		
Vararahasto	118.048			118.074		
Arvonkorotusrahasto	3.883	251.773		4.400	252.316	
Vapaa oma pääoma						
Kertyneet voittovarot	82.737			-15.728		
Tilikauden voitto	110.041	192.778		92.846	77.118	
VAKAUTETUT LAINAT		-			39.625	
VARAUKSET						
Kertynyt poistoero		24.443			12.012	6
Siirtymävaraus		-			20.566	
Pakolliset varaukset		5.024			16.855	
VIERAS PÄÄOMA						
Pitkäaikainen					13	
Lainat rahoituslaitoksilta	252.159			11.371		
Eläkelainat	174.789			18.169		
Muut pitkäaikaiset velat	99.424	526.372		20.205	49.745	
Lyhytaikainen					15	
Lainat rahoituslaitoksilta	19.991			9.865		
Eläkelainat	41.415			1.639		
Saadut ennakot	9.266			29.519		
Ostovelat	330.284			222.729		
Siirtovelat	82.437			69.074		
Muut lyhytaikaiset velat	4.700	488.093		2.732	335.558	
SANEERAUSVELAT						
Vakuudettomat saneerausvelat	-			169.918		
Vakuusvelat	-			151.499		
Konsernivastuuvelat	-	-		257.262	578.679	
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		1.488.483		1.382.474		

Starckjohann-konsernin kassavirtalaskelma

(1.000 mk)

LIIKETOIMINTA	31.12.1997	31.12.1996
Tulorahoitus		
Liiketulos	110.188	91.446
Poistot	53.464	60.340
Rahoitustuotot ja -kulut	-14.972	-14.049
Satunnaiset erät	14.800	-
Verot	-8.110	3.126
	155.370	140.863
Käyttöpääoman muutos		
Vaihto-omaisuus, lis./väh.(+)	-78.669	-15.788
Lyhytaikaiset liikesaamiset, lis./väh.(+)	-34.701	-5.619
Korottomat lyhytaik. velat, lis./väh.(-)	120.918	-8.264
	7.548	-29.671
Liiketoiminnan kassavirta	162.918	111.192
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-97.462	-42.271
Käyttöomaisuuden myynnit	27.479	-
	-69.983	-42.271
Kassavirta ennen rahoitusta	92.935	68.921
Rahoitus		
Pitkäaikaisten saamisten lis./väh.(+)	40.861	8.621
Pitkäaikaisten velkojen lis./väh.(-)	-141.677	-106.359
Lyhytaikaisten lainojen lis./väh.(-)	31.617	-
Muut rahoituserät (arvostuserien muutos)	6.296	6.683
	-62.903	-91.055
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)	30.032	-22.134
Oikaisuerät	-4.708	-4.575
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)	25.324	-26.709

Starckjohann Oyj:n tuloslaskelma

(1.000 mk)	1.1.-31.12.1997		1.1.-31.12.1996		Liitetieto
LIKEVAIHTO	3.394.359		32.015		
Liiketoiminnan muut tuotot	11.954		8.842		
KULUT					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:			-		
Ostot tilikauden aikana	2.964.588		-		
Varastojen muutos	-89.757		-		
Ulkopuoliset palvelut	25.343		59		
Henkilöstökulut	250.598		15.713		5
Vuokrat	17.848		1.899		
Muut kulut	101.469	3.270.089	13.171	30.842	
KÄYTTÖKATE	136.224		10.015		
POISTOT KÄYTTÖOMAISUUDESTA JA MUISTA PITKÄVAIKUTTEISISTA MENOISTA	43.451		5.954		6
LIKEVOITTO	92.773		4.061		
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					7, 8
Osinkotuotot	775		616		
Korkotuotot ja muut rahoitustuotot	12.231		17.241		
Korkokulut	-25.270		-26.114		
Muut rahoituskulut	-2.277	-14.541	-1	-8.258	
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ, VARAUKSIA JA VEROJA	78.232		-4.197		
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT	85.513		6.000		3
VOITTO ENNEN VARAUKSIA JA VEROJA	163.745		1.803		
Poistoeron muutos	-12.617			322	
Vapaaehtoisten varausten muutos	20.566			-	
Välittömät verot	-8.028			3.924	2
TILIKAUDEN VOITTO	163.666		6.049		

Starckjohann Oyj:n tase

(1.000 mk)

VASTAAVAA	31.12.1997		31.12.1996	Liitetieto	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				10	
Aineettomat hyödykkeet				9	
Aineettomat oikeudet	4.012		1.119		
Liikearvo	6.000		-		
Muut pitkävaikutteiset menot	25.984	35.996	35	1.154	
Aineelliset hyödykkeet				9	
Maa- ja vesialueet	47.461		24.709		
Rakennukset ja rakennelmat	296.568		75.618		
Koneet ja kalusto	77.638		3.391		
Muut aineelliset hyödykkeet	6.077		1.153		
Ennakom. Ja keskener. hank.	1.512	429.256	-	104.871	
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				8	
Tytäryhtiöosakkeet	25.971		167.605		
Osakkuusyhtiöosakkeet	1.305		11.807		
Muut osakkeet ja osuudet	12.780	40.056	8.935	188.347	
ARVOSTUSERÄT		8.300		14.596	1
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS					
Vaihto-omaisuus					
Valmiit tuotteet/tavarat		433.958		-	
Saamiset					11, 14
Myyntisaamiset	243.073		3.647		
Lainasaamiset	941		51.850		
Siirtosaamiset	63.686		3.872		
Muut saamiset	32.633	340.333	307.286	366.655	
Rahat ja pankkisaamiset		79.456		30.497	
VASTAAVAA YHTEENSÄ		1.367.355		706.120	

(1.000 mk)

VASTATTAVAA	31.12.1997	31.12.1996	Liitetieto
OMA PÄÄOMA			16
Sidottu oma pääoma			
Osakepääoma	129.842	129.842	
Vararahasto	118.148	118.148	
Arvonkorotusrahasto	11.800	3.800	251.790
Vapaa oma pääoma			
Kertyneet voittovarot	6.049	-	
Tilikauden voitto	163.666	6.049	6.049
VARAUKSET			
Kertynyt poistoero	22.705		700
Pakolliset varaukset	2.024		10.321
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen			11, 13
Lainat rahoituslaitoksilta	184.300	3.230	
Eläkelainat	172.724	17	
Muut pitkäaikaiset velat	98.805	19.530	22.777
Lyhytaikainen			15
Lainat rahoituslaitoksilta	16.300	-	
Eläkelainat	41.241	-	
Saadut ennakot	55	-	
Ostovelat	319.116	3.792	
Siirtovelat	75.104	2.586	
Muut lyhytaikaiset velat	5.476	11.864	18.242
SANEERAUSVELAT			
Vakuudettomat saneerausvelat	-	26.491	
Vakuusvelat	-	112.467	
Konsernisaneerausvelat	-	21	
Konsernivastuuvelat	-	257.262	396.241
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1.367.355	706.120	

Starckjohann Oyj:n kassavirtalaskelma

(1.000 mk)

LIIKETOIMINTA	31.12.1997	31.12.1996
Tulorahoitus		
Liiketulos	92.773	4.061
Poistot	43.451	5.954
Rahoitustuotot ja -kulut	-14.541	-8.258
Satunnaiset erät	-	6.000
Verot	-8.028	3.924
	113.655	11.681
Käyttöpääoman muutos		
Vaihto-omaisuus, lis./väh. (+)	-89.757	-
Lyhytaikaiset liikesaamiset, lis./väh. (+)	-22.419	2.605
Korottomat lyhytaik. velat, lis./väh. (-)	112.965	8.939
	789	11.544
Liiketoiminnan kassavirta	114.444	23.225
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-94.555	-7.970
Käyttöomaisuuden myynnit	27.452	-
	-67.103	-7.970
Kassavirta ennen rahoitusta	47.341	15.255
Rahoitus		
Pitkäaikaisten saamisten lis./väh. (+)	513.902	45.013
Pitkäaikaisten velkojen lis./väh. (-)	-406.812	-48.012
Lyhytaikaisten lainojen lis./väh. (-)	-114.576	-
Muut rahoituserät (arvostuserien muutos)	-6.296	-7.813
	-13.782	-10.812
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)	33.559	4.443
Oikaisuerät	-	-2.833
Likvidien varojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)	33.559	1.610

Liitetiedot

1. TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Starckjohann Oyj:öön fuusioitiin 2.1.1997 aiemmin erillisinä tytäryhtiöinä toimineet Rakentajan Starckjohann Oy, Rauta Starckjohann Oy, Suomen LVI-Tukku Oy sekä Auto Starckjohann Oy. Näiden nykyisin emoyhtiön päätoimialoina toimivien liiketoimintojen tulokset sisältyvät koko tilivuoden ajalta Starckjohann Oyj:n tuloslaskelmaan. Ingman Oy Ab, Kiinteistö Oy Vihiojantie 1 sekä Uudenmaan Tapetti ja Väri Oy, jotka fuusioitiin 31.8.1997 emoyhtiöön, on sen sijaan tuloslaskelmien osalta konsolidoitu erillisinä yhtiöinä fuusiohetkeen asti. Edellä mainittujen fuusioiden vuoksi emoyhtiön tulos- ja tasetiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisvuoteen.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki ne yhtiöt, joiden äänivallasta konsernilla on yli 50 %. Toimimattomat tytäryhtiöt sekä VJ-Kiinteistöt Oy:n vaihto-omaisuuteen sisältyvät tytäryhtiöosakkeet on jätetty konsolidoimatta konsernitilinpäätökseen. Näillä yhdistelemättä jätetyillä yhtiöillä ei ole oleellista merkitystä konsernin vapaaseen omaan pääomaan. Uutena yhtiönä konsernitilinpäätökseen on sisällytetty Venäjällä Pietarissa toimiva ulkomainen tytäryhtiö ZAO Starck. Tarkemmat tiedot konserniin kuuluvista yrityksistä ja osakkuusyhtiöistä annetaan jäljempänä liitetietojen kohdassa ”Konsernin ja emoyhtiön omistamat osakkeet ja osuudet”.

Aiemmin konsernin osakkuusyhtiönä toimineen Penope Oy:n kaikki Starckjohann Oyj:n omistuksessa olleet osakkeet myytiin elokuussa konsernin ulkopuoliselle taholle. Tämän osakekaupan jälkeen ainoa konsernitilinpäätöksessä huomioitu osakkuusyhtiö on Laakeripalvelu Oy:n 50 %:sti omistama Lappeenrannan Laakerikeskus Oy. Muiden konsernin osakkuusyhtiöiden merkitys sekä liitännäisyys konsernin liiketoimintaan on niin vähäinen, ettei niitä ole huomioitu yhdistelylaskelmissa. Osakkuusyhtiö on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LASKENTAPERIAATTEET

Konsernitilinpäätös on laadittu hankintamenomenetelmällä. Tytäryhtiöiden omaksi pääomaksi on luettu niiden sidottu ja vapaa oma pääoma. Tytäryhtiön osakkeista mahdollisesti maksettu hankintahetken oman pääoman ylittävä hinta on osittain allokoitu käyttöomaisuuteen, osittain se on esitetty liikearvona. Tämä liikearvo (31.12.1997: 15,0 milj. mk) poistetaan aiemmin laaditun poistosuunnitelman mukaan vuoteen 2002 mennessä.

SISÄISET LIIKETAPAHTUMAT

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, kuten konserniyhtiöiden väliset myynnit ja ostot, vuokrat ja hallintopalveluveloitukset sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu.

MUUNTOEROT

Ulkomaisten konserniyhtiöiden tilinpäätösluvut on muutettu Suomen markkoiksi tilinpäätöspäivän Suomen Pankin virallisen kurssin mukaan. Näiden yhtiöiden omien pääomien eliminoinnissa syntyneet muuntoerot on eliminoitu konsernin vapaasta omasta pääomasta.

KÄYTTÖOMAISUUS

Käyttöomaisuus on taseessa esitetty hankintahinnan ja kumulatiivisten suunnitelman mukaisten poistojen erotuksena. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kohteiden taloudellisen käyttöiän mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Starckjohann-konsernissa käytettävät, taloudelliseen käyttöikään perustuvat suunnitelman mukaiset poistoajat ovat seuraavat:

- Rakennukset
tasapoisto 20-30 vuotta
- Kevyet rakennelmat
tasapoisto 5 vuotta
- Koneet ja kalusto
tasapoisto 5-7 vuotta
- Trukit ja nosturit
tasapoisto 12 vuotta
- Tuotantokoneet
tasapoisto 12 vuotta
- Rakennusten ainesosat
tasapoisto 10 vuotta

- Atk-ohjelmat
tasapoisto 5 vuotta
- Muut pitkävaikutteiset menot
tasapoisto 5 vuotta
- Liikearvot
tasapoisto 5-10 vuotta

ELÄKEJÄRJESTELYT

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty eläkevakuutusin ulkopuolisessa eläkevakuutusosakeyhtiössä. Konsernin kaksi eläkesäätiötä purettiin vuoden 1996 joulukuussa. Purkamisen yhteydessä Starckjohann Oyj:n vastuulle jäi se osa työsuhteessa olevien ja vapaakirjan saaneiden eläkkeiden vastuista, johon eläkesäätiön varat eivät tuolloin riittäneet. Näiltä osin työsuhteessa oleville otettiin vapaamuotoinen lisäeläkevakuutus.

Vapaakirjan saaneiden eläkesitoumuksesta johtuva vastuu oli 31.12.1997 9,5 milj. mk (31.12.1996: 16,9 milj. mk). Starckjohann Oyj:öön vuonna 1995 fuusioituneen Starckjohann Tekniikka Oy:n vapaaehtoisista lisäeläkkeistä johtuva vastuu oli 31.12.1997 3,7 milj. markkaa (31.12.1996: 2,6 mmk). Näiden vastuiden yhteismäärä 13,2 milj. mk on esitetty Starckjohann Oyj:n ja konsernin tilinpäätöksessä muissa pitkäaikaisissa veloissa.

ARVOSTUSERÄT

Edellä esitetystä Starckjohann Oyj:n vastuulla olevasta puretun eläkesäätiön vapaakirjalaisten vastuusta sekä Starckjohann Tekniikka Oy:ltä fuusion kautta siirtyneestä vastuusta on kuluksi kirjaamaton osuus 8,3 milj. markkaa esitetty taseen vastaavaa-puolen arvostuserissä

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus on arvostettu välittömään hankintamenuun tai sitä alempaan todennäköiseen jälleenhankinta- tai luovutushintaan.

VALUUTTAMÄÄRÄISET ERÄT

Tilikauden aikana toteutuneiden myyntisaamisten ja ostovelkojen kurssierot on kirjattu tuloslaskelmaan myynnin ja ostojen oikaisueriksi. Rahoituserien kurssierot näkyvät tuloslaskelmassa omilla riveillään rahoitustuottojen ja -kulujen ryhmässä. Valuuttamääräiset saamiset ja velat on arvostettu tilinpäätöspäivän Suomen Pankin keskikurssiin.

2. VÄLITTÖMÄT VEROT

Tuloslaskelman verot muodostuvat emoyhtiön osingonjaosta maksettavasta vähimmäisverosta sekä tilikaudelle jaksotetuista tytäryhtiöiden veroista. Aikaisempien tili-

kausien verot ovat verotarkastusten perusteella maksettuja jälkiveroja. Konsernissa on pääasiassa verovuosilta 1993 ja 1994 vahvistettuja tappioita noin 820 milj. markkaa.

3. SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Konsernituloslaskelman satunnainen tuotto 14,8 milj. markkaa on tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n yrityssaneerausohjelman päättämisen rahoitusjärjestelyihin liittynyt ko. yhtiön taseessa olleesta vakautetusta lainasta saatu akordi. Emoyhtiön satunnaiset tuotot ja kulut ovat tilikauden aikana syntyneitä fuusiovoittoja 184,1 Milj. mk ja fuusiotappioita 98,6 Milj. mk. Emoyhtiön satunnainen tuotto 1996 6 milj. mk oli saatu konserniavustus.

1.000 mk	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Tilikauden verot	-7.657	-119	-7.574	-
Aikaisempien tilikausien verot	-453	3.245	-453	3.924

4. Liikevaihdon jakauma

(1.000 mk)	31.12.1997	osuus-%	31.12.1996	osuus-%
Päätoimialat:				
Starkki	1.587.029	44,1	1.332.812	43,3
Starckjohann Steel	797.401	22,2	623.783	20,3
Suomen LVI-Tukku	640.044	17,8	564.707	18,3
Starckjohann Auto	417.160	11,6	405.571	13,2
Muut konserniyhtiöt:				
Aninkaisten Tapetti ja Väri Oy				
Laakeripalvelu Oy	202.541	5,6	210.321	6,8
Oulun Pultti Oy				
Böge Larsen Projects Oy				
Muut yhtiöt	28.481	0,8	39.366	1,3
Sisäinen laskutus	-72.876	-2,1	-96.813	-3,2
Konserni yhteensä	3.599.780	100,0	3.079.747	100,0

5. Henkilöstökulut ja luontoisedut

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Palkat	224.210	207.336	201.072	12.315
Luontoisedut	4.365	4.102	3.555	490
Eläkekulut	38.036	30.840	34.258	3.179
Muut henkilösivukulut	17.372	20.005	15.268	219
Yhteensä	283.983	262.283	254.153	16.203

6. Poistot

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Suunnitelman mukaiset poistot				
Aineettomat hyödykkeet	8.071	10.324	6.446	1.071
Rakennukset ja rakennelmat	18.795	19.814	16.020	2.948
Koneet ja kalusto	22.044	25.583	20.057	1.866
Muut aineelliset hyödykkeet	950	914	928	69
Konserniliikearvo	3.604	3.705	-	-
Yhteensä	53.464	60.340	43.451	5.954
Kirjanpidon poistot				
Aineettomat hyödykkeet	8.071	10.324	6.446	1.071
Rakennukset ja rakennelmat	21.058	18.975	18.247	2.982
Koneet ja kalusto	32.212	22.442	30.447	1.510
Muut aineelliset hyödykkeet	950	914	928	69
Konserniliikearvo	3.604	3.705	-	-
Yhteensä	65.895	56.360	56.068	5.632
Poistoeron muutos				
Rakennukset ja rakennelmat	2.263	-839	2.227	34
Koneet ja kalusto	10.168	-3.141	10.390	-356
Yhteensä	12.431	-3.980	12.617	-322
Kertynyt poistoero				
Rakennukset ja rakennelmat	10.890	8.627	10.241	1.056
Koneet ja kalusto	13.553	3.385	12.464	-356
Yhteensä	24.443	12.012	22.705	700

7. Konsernin sisäiset rahoitustuotot ja -kulut

(1.000 mk)	Emoyhtiö	
	1997	1996
Konserniyhtiöiltä saadut rahoitustuotot		
Korkotuotot lyhytaikaisista sijoituksista	387	10.791

8. Rahoitustuotot ja -kulut

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Osinkotuotot	831	171	775	616
Korkotuotot pitkäaik. sijoituksista	2.769	3.383	2.769	2.632
Korkotuotot lyhytaik. sijoituksista	1.512	8.665	1.182	14.609
Korkotuotot myyntisaamisista	8.371	7.011	8.281	-
Kurssivoitot	85	270	79	-
Korkokulut	-26.124	-33.096	-25.270	-26.114
Muut rahoituskulut	-2.317	-436	-2.259	-
Kurssitappiot	-99	-17	-97	-1
Yhteensä	-14.972	-14.049	-14.540	-8.258

9. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	12.679	2.774	1.408	795
Lisäykset	3.169	10.463	3.129	613
Vähennykset	-8.010	-558	-1	-
Hankintameno 31.12.	7.838	12.679	4.536	1.408
Kertyneet sumupoistot	-3.482	-2.686	-524	-289
Kirjanpitoarvo 31.12.	4.356	9.993	4.012	1.119
Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	47.069	71.186		
Lisäykset	-	-		
Vähennykset	-	-24.117		
Hankintameno 31.12.	47.069	47.069		
Kertyneet sumupoistot	-32.084	-28.480		
Kirjanpitoarvo 31.12.	14.985	18.589		
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	280.121	285.412	31.828	31.789
Lisäykset	15.597	1.481	38.244	39
Vähennykset	-519	-6.772	-352	-
Hankintameno 31.12.	295.199	280.121	69.720	31.828
Kertyneet sumupoistot	-277.275	-271.204	-37.736	-31.793
Kirjanpitoarvo 31.12.	17.924	8.917	31.984	35
Maa-alueet				
Hankintameno 1.1.	45.884	45.667	24.709	23.382
Lisäykset	5.551	1.409	22.862	1.327
Vähennykset	-110	-1.182	-110	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	51.325	45.884	47.461	24.709
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1.	479.262	476.593	111.064	98.696
Lisäykset	33.577	37.467	238.089	12.368
Vähennykset	-1.119	-34.798	-1.119	-
Hankintameno 31.12.	511.720	479.262	348.034	111.064
Kertyneet sumupoistot	-180.772	-160.039	-51.467	-35.447
Kirjanpitoarvo 31.12.	330.948	319.223	296.567	75.617
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.				
	8.627	9.110	1.056	1.022
Poistoeron lisäys 1.1.-31.12.	2.295	1.132	9.185	34
Poistoeron vähennys 1.1.-31.12.	-31	-1.615	-	-
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	10.891	8.627	10.241	1.056
Rakennusten hankintamenuon sisältyvät arvonorotukset				
Arvonorotukset 1.1.	33.410	33.410	33.410	33.410
Lisäys 1.1.-31.12.	-	-	7.700	-
Vähennys 1.1.-31.12.	-	-	-	-
Arvonorotukset 31.12.	33.410	33.410	41.110	33.410

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	246.790	255.214	15.571	13.905
Lisäykset	32.786	37.179	97.966	2.060
Vähennykset	-2.237	-45.603	-3.673	-394
Hankintameno 31.12.	277.339	246.790	109.864	15.571
Kertyneet sumupoistot	-193.965	-171.921	-32.226	-12.180
Kirjanpitoarvo 31.12.	83.374	74.869	77.638	3.391
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.				
	3.386	6.883	-356	-
Poistoeron lisäys 1.1.-31.12.	10.467	162	12.820	-
Poistoeron vähennys 1.1.-31.12.	-301	-3.659	-	-356
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	13.552	3.386	12.464	-356

Muut aineelliset hyödykkeet

Hankintameno 1.1.	2.650	1.272	1.736	1.347
Lisäykset	5.874	1.421	5.851	389
Vähennykset	-	-43	-	-
Hankintameno 31.12.	8.524	2.650	7.587	1.736
Kertyneet sumupoistot	-2.447	-1.497	-1.511	-583
Kirjanpitoarvo	6.077	1.153	6.076	1.153

10. Käyttöomaisuuden verotusarvot

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Maa-alueet	19.022	23.991	17.049	16.125
Rakennukset	158.926	166.536	141.351	30.670
Osakkeet ja osuudet	173.599	528.384	168.002	301.950

Mikäli verotusarvoa ei ole ollut käytettävissä, on esitetty kirjanpitoarvo.

11. Konsernisaamiset ja -velat

(1.000 mk)	Emoyhtiö	
	1997	1996
Saamiset konserniyhtiöiltä		
Myyntisaamiset	2.397	3.093
Lainasaamiset	-	49.270
Siirtosaamiset	136	2.782
Muut saamiset	24.686	264.550
Saamiset yhteensä	27.219	319.695
Velat konserniyhtiöille		
Ostovelat	84	445
Siirtovelat	62	5
Muut lyhytaikaiset velat	3.984	11.800
Konsernisaneerausvelat	-	21
Velat yhteensä	4.130	12.271

12. Johdon eläkesitoumukset

Emoyhtiön toimitusjohtajan eläkeiäksi on sovittu 60 vuotta

13. Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pidemmän ajan kuluttua

(1.000 mk)	1998	1999	2000	2001	2002	2003 tai sen jälkeen	Yhteensä
Konserni:							
Lainat rahoituslaitoksilta	19.241	28.600	28.050	27.800	27.800	140.659	272.150
Eläkelainat	41.326	41.257	41.134	40.893	40.834	10.758	216.202
Muut pitkäaikaiset velat	619	-	85.000	-	-	-	85.619
Yhteensä	61.186	69.857	154.184	68.693	68.634	151.417	573.971
Emoyhtiö:							
Lainat rahoituslaitoksilta	16.300	16.300	16.000	16.000	16.000	120.000	200.600
Eläkelainat	41.153	41.100	40.985	40.751	40.698	9.277	213.964
Muut pitkäaikaiset velat	-	-	85.000	-	-	-	85.000
Yhteensä	57.453	57.400	141.985	56.751	56.698	129.277	499.564

14. Saamiset, jotka erääntyvät maksettavaksi yli vuoden kuluttua

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Myyntisaamiset (Starckjohann Auton osamaksusaamiset)	4.151	4.123	4.151	-
Muut saamiset	4.521	7.614	4.521	5.522
Yhteensä	8.672	11.737	8.672	5.522

15. Korottomat velat

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Korottomat velat yhteensä	440.492	491.282	407.455	32.869

16. Oma pääoma

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Osakepääoma 1.1.	129.842	129.842	129.842	129.842
Osakepääoma 31.12.	129.842	129.842	129.842	129.842
Vararahasto 1.1.	118.074	132.145	118.148	132.200
Siirto voittovaroihin	-	-14.052	-	-14.052
Muu muutos	-27	-	-	-
Tytäryhtiöiden myynti	-	-19	-	-
Vararahasto 31.12.	118.047	118.074	118.148	118.148
Arvonkorotusrahasasto 1.1.	4.400	7.443	3.800	6.800
Vähennykset	-517	-3.043	-	-3.000
Lisäykset	-	-	8.000	-
Arvonkorotusrahasasto 31.12.	3.883	4.400	11.800	3.800
Vapaa oma pääoma 1.1.	77.118	-26.942	6.049	-14.052
Katettu vararahastosta	-	14.052	-	14.052
Vähemmistöosuuden muutos	-	609	-	-
Muuntoerojen muutos	558	752	-	-
Konsernirakenteen muutokset	5.061	-4.199	-	-
Tilikauden voitto	110.041	92.846	163.666	6.049
Vapaa oma pääoma 31.12.	192.778	77.118	169.715	6.049

17. Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan omistusosuus yhtiön osakkeista ja yhtiön liikkeellelaskemista optiotodistuksista

	kpl	% osake- pääomasta
Osakkeet	677.283	0.5
Optiotodistukset	665.000	0.5

18. Annetut pantit ja vastuusitoumukset

(1.000 mk)	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Omasta velasta				
Pantit	2.360	41.293	453	33.709
Kiinnitykset maa-alueisiin ja rakennuksiin	205.650	238.430	200.850	89.595
Yrityskiinnitykset	516.400	628.600	445.800	-
Konserniyhtiön velasta				
Pantit	-	-	-	3.099
Yrityskiinnitykset	-	-	53.200	237.300
Takaukset	863	1.096	69.190	104.760
Osakkuusyhtiöiden puolesta				
Takaukset	790	1.442	85	-
Muiden puolesta				
Takaukset	911	300	911	-
Muut omat vastuut				
Leasingvastuut	5.951	-	5.951	-
Takaisinostovastuut	3.574	4.994	3.574	-
Osamaksurahoituslimiitti	50.715	37.488	50.715	-
Yhteensä				
Pantit	2.360	41.293	453	36.808
Kiinnitykset maa-alueisiin ja rakennuksiin	205.650	238.430	200.850	89.595
Yrityskiinnitykset	516.400	628.600	499.000	237.300
Takaukset	2.564	2.838	70.186	104.760
Leasingvastuut	5.951	-	5.951	-
Takaisinostovastuut	3.574	4.994	3.574	-
Osamaksurahoituslimiitti	50.715	37.488	50.715	-
Yhteensä	787.214	953.643	830.729	468.463
Johdannaissopimukset nimellis arvosta 31.12.1997				
Valuuttatermiinisopimukset	5.987	-	5.987	-
Koronvaihtosopimukset	160.000	-	160.000	-

19. Konsernin ja emoyhtiön omistamat osakkeet ja osuudet

(1.000 mk)	Konsernin omistus-osuus-%	Konsernin äänivalta-osuus-%	Konsernin osuus omasta pääomasta mk	Emoyhtiön omistus-osuus-%	Emon omist. osakk. kpl	Konsernin omist. osakk. kpl	Nimellis-arvo	Kirjanpito-arvo	Viimeksi laaditun tp:n voitto/tappio
KONSERNIYRITYKSET									
Aninkaisten Tapetti ja									
Väri Oy	100	100	939	100	205	205	205	7.000	-8
Böge Larsen Projects Oy	100	100	2.813	100	30.000	30.000	3.000	2.985	-117
Kiinteistö Oy Linkokuja 4	100	100	997	100	150	150	1.000	1.000	-2
Kiinteistö Oy Linkokuja 6-8	100	100	910	100	838	838	1.000	1.000	5
Laakeripalvelu Oy	100	100	5.936	100	4.000	4.000	2.000	11.420	-93
Nummelan Rauta Oy	100	100	-855	-	-	100	15	-	109
Oulun Pultti Oy	100	100	147	100	160	160	2.400	2.400	-35
Rauta Starckjohann									
Balti A/S	100	100	212	100	-	-	-	157	223
* Starckjohann & Co.	100	100	-	100	-	-	-	-	-
* Starkki AB	100	100	-	100	1.000	1.000	100	63	-
* Starck-Irbis	100	100	-	100	62	62	-	50	-
Top-Slit Oy	100	100	173	100	200	200	100	-	-1
ZAO Starck	100	100	12	100	86	86	-	9	-53
Vahva-Jussi Oy	100	100	9.791	100	17.000	17.000	10.013	-	14.598
VJ-Kiinteistöt Oy	100	100	65.018	-	-	50.000	20.000	44.000	21.544
Yhteensä								70.084	36.170

* = ei sisällytetty konsernitilinpäätökseen 31.12.1997

(1.000 mk)	Konsernin omistus-osuus-%	Konsernin äänivalta-osuus-%	Emoyhtiön omistus-osuus-%	Emon omist. osakk. kpl	Konsernin omistus-osakk. kpl	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo
OSAKKUUSYRITYKSET							
Asunto Oy Vasikkahaantie 15	20	20	20	50	50	-	1.013
Eastway Pietari	25	25	25	-	-	-	29
Lappeenrannan							
Laakerikeskus Oy	50	50	-	-	150	15	50
Oy Stalko Ab	37.5	37.5	37.5	1.470	1.470	-	263
Yhteensä							1.355

YHTIÖT, JOISSA OMISTUS YLI 100.000 MK	Konsernin omistus- osuus %	Emoyhtiön omistus- osuus %	Emoyhtiön omistamien osakkeiden kpl-määrä	Konsernin omistamien osakkeiden kpl-määrä	Nimellisarvo 1,000 mk	Kirjanpitoarvo 1,000 mk
Asunto Oy Alppilan Aho	-	-	-	831	42	1453
Asunto Oy Aurorankatu 9	9.05	9.05	130	130	5	1321
Asunto Oy Itälahdenkatu 10	1.35	1.35	10590	10590	106	133
Asunto Oy Lahden Citylinna	11.28	11.28	267	267	267	372
Asunto Oy Lahden Citytorni	10.70	10.70	307	307	246	460
Asunto Oy Leivonhovi	5.50	-	-	190	19	409
Asunto Oy Mäkitorpantie 34-36	-	-	2	2	0	576
Asunto Oy Puutammelanraitti	-	-	120	120	0	1118
Asunto Oy Torivouti	1.39	1.39	51	51	8	361
As Oy Pyyntikintie 5	0.50	-	-	1575	50	283
As Oy Rintinpolku	-	-	-	54	0	284
Helsingin Puhelin Oyj	-	-	3470	3819	0	235
Helsingin Puhelinyhdistys	-	-	349	383	1343	1426
Kalevankatu 56 A B Helsinki	-	-	156	156	0	1067
Kaunispään Kuntorinne	9.20	9.20	92	92	3	716
Keski-Suomen Puhelin Oy	-	-	236	236	60	280
Kiinteistö Oy Kauppakartanonkatu 14	-	-	4	4	0	364
Kiinteistö Oy Parolanhovi	-	-	5	5	0	108
Kiinteistö Oy Riihimäen Yritystalo	-	-	-	45	0	260
Kiinteistö Oy Saimaan Ruori	-	-	20559	20559	206	242
Lahden Seurahuoneen Kiinteistö Oy	-	-	3	3	150	150
Merita A	-	-	38858	38858	390	350
Messilä Golf Oy	-	-	2	2	0	105
Oulun Puhelin Oy	-	-	37	46	183	155
Putkiyhtymä Oy	-	-	348	348	19	466
Päijät-Hämeen Puhelinyhdistys	-	-	199	203	779	760
Suomen Arvopaperikeskus Oy	-	-	2	2	140	140
Tampereen Puhelinosuuskunta	-	-	108	108	392	443
Vaasan Läänin Puhelin Oy	-	-	38	38	3	155
Väritukku Oy	6.50	-	-	565	0	682

14874

YHTIÖT, JOISSA OMISTUS
ALLE 100.000 MK

Emoyhtiö						1.332
Muut						165
Yhteensä						16.371

Konsernin liiketoiminnan tunnuslukuja 1993-1997

	1997	1996	1995	1994	1993
1. Osakekohtaiset tunnusluvut					
Tulos/osake, mk	0,67	0,62	0,58	0,47	neg.
Nimellisosinko/osake, mk	0,15 *)	-	-	-	-
Osinkosuhte, %	22,4	-	-	-	-
Efektiiivinen osinkotuotto, %	1,9	-	-	-	-
Oma pääoma/osake, mk	3,61	2,79	2,21	2,09	neg.
Osakeantikorjattu pörssikurssi, mk	8,01	7,15	4,90	6,0	5,17
P/E -luku	11,9	11,5	8,5	12,8	neg.
Osakekannan markkina-arvo (ei oikaistu) tilinpäätöspäivänä, Mmk	1.040	928	636	779	90
Osingonjako, tmk	-	-	-	-	-
Osakeantioikaistu osakemäärä tilinpäätöspäivänä, 1000 kpl	129.842	129.842	129.842	129.842	8.274
Osakeantioikaistu osakemäärä keskimäärin, 1000 kpl	129.842	129.842	129.842	42.048	8.274
Pörssikurssit, mk					
tilikauden alin	7,00	4,80	4,00	5,00	3,45
tilikauden ylin	11,00	7,60	7,35	12,00	8,83
tilikauden keskimäärin	9,12	6,33	4,98	9,29	4,63
Osakkeiden vaihto, lkm (1000 kpl)	174.200	8.944	2.264	1.029	684
Osakkeiden vaihto, %	134,2	6,9	1,7	2,5	5,7
2. Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Toiminnan laajuus					
Liikevaihto, Mmk	3.599,8	3.079,7	2.941,6	2.981,2	3.457,2
Muutos, %	16,9	4,7	-2,9	-13,8	-3,5
Investoinnit, Mmk	97,5	59,8	43,3	10,0	21,0
% liikevaihdosta	2,7	1,9	1,5	0,3	0,6
Henkilöstö keskimäärin	1.569	1.457	1.565	1.621	2.114
Liikevaihto/henkilö, Tmk	2.294	2.114	1.880	1.839	1.635
Kannattavuus					
Käyttökate, Mmk	163,7	151,8	159,5	157,2	-10,7
% liikevaihdosta	4,5	4,9	5,4	5,3	-0,3
Liiketulos, Mmk	110,2	91,4	87,8	75,2	-162,7
% liikevaihdosta	3,1	3,0	3,0	2,5	-4,7
Tulos ennen satunn. eriä, Mmk	95,2	77,4	78,7	62,1	-452,8
% liikevaihdosta	2,6	2,5	2,7	2,1	-13,1
Tulos ennen tp-siirtoja ja veroja, Mmk	110,0	77,4	25,6	-66,5	-458,0
% liikevaihdosta	3,1	2,5	0,9	-2,2	-13,2
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta, Mmk	0,2	0,3	1,7	0,6	0,0
Kokonaistulos, Mmk	110,0	92,8	30,6	-50,2	-415,6
% liikevaihdosta	3,1	3,0	1,0	-1,7	-12,0
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	21,0	24,8	26,9	22,5	neg.
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	13,2	12,2	11,3	7,9	neg.
Rahoitus ja taloudellinen asema					
Maksuvalmius (current ratio)	1,9	2,5	2,5	2,3	0,7
Omavaraisuusaste, %	31,7	26,8	21,0	17,6	neg.
Korollinen vieras pääoma, Mmk	574,0	472,7	571,5	655,9	1.588,5

*) Hallituksen ehdotus osingonjaosta

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Tulos/osake	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä +/- vähemmistöosuus} \\ \text{tilikauden voitosta - tilikauden verot}}{\text{Osakkeiden osakeantikorjattu keskimääräinen kappalemäärä}}$
Osinko/osake	=	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantikorjattu lkm tilikauden lopussa}}$
Osinkosuhde-%	=	$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Tulos / osake}}$
Efektiiivinen osinkotuotto-%	=	$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Osakeantikorjattu pörssikurssi, mk}}$
Oma pääoma/osake	=	$\frac{\text{Oma pääoma + kertynyt poistoero} \\ \text{+ vapaaehtoiset varaukset}}{\text{Osakkeiden osakeantikorjattu lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Osakeantikorjattu pörssikurssi	=	$\frac{\text{Osakeantia edeltänyt pörssikurssi}}{\text{Osakeantikerroin}}$
P/E -luku	=	$\frac{\text{Pörssikurssi tilinpäätöspäivänä}}{\text{Tulos/osake}}$
Osakekannan markkina-arvo	=	Osakkeiden lkm x Pörssikurssi 31.12.
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä - tilikauden verot}}{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus + kertynyt poistoero} \\ \text{+ vapaaehtoiset varaukset (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} \\ \text{+ Korkokulut ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat} \\ \text{velat keskim. vuoden aikana}} \times 100$
Omavaraisuusaste	=	$\frac{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus + kertynyt poistoero} \\ \text{+ vapaaehtoiset varaukset}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
Toimialan sijoitetun pääoman tuotto %	=	$\frac{\text{Toimialan liikevoitto + korkotuotot toimialan myyntisaamisista}}{\text{Toimialaan sitoutunut vaihto-omaisuus + myyntisaamiset} \\ \text{- ostovelat + käyttöomaisuus}}$
Toimialojen liikevoitto	=	Liikevoittojen laskenta perustuu Starckjohann Oyj:n sisäiseen laskentaan. Konsernin omistamista toimialojen liiketoiminnan käytössä olevista toimitiloista veloitetaan toimialoilta laskennallinen sisäinen vuokra. Kaikki konsernihallinnon kustannukset veloitetaan myös toimialoilta.

Hallituksen ehdotus

Emoyhtiön ja konsernin oma pääoma 31.12. 1997

	Emoyhtiö	Konserni
SIDOTTU OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	129.841.733,00	129.841.733,00
Vararahasto	118.147.896,80	118.047.635,80
Arvonkorotusrahasto	11.800.000,00	3.882.660,00
	<hr/>	<hr/>
	259.789.629,80	251.772.028,80
	<hr/>	<hr/>
VAPAA PÄÄOMA		
Kertyneet voittovarot	6.049.084,36	82.736.865,93
Tilikauden voitto	163.666.163,20	110.041.275,94
	<hr/>	<hr/>
	169.715.247,56	192.778.141,87
	<hr/>	<hr/>

HALLITUKSEN ESITYS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Konsernin vapaa oma pääoma on konsernitaseen 31.12.1997 mukaan 192.778.141,87 markkaa.

Emoyhtiön vapaa oma pääoma 31.12.1997 on 169.715.247,56 markkaa.

Hallitus ehdottaa, että osinkoa jaetaan 0,15 mk osakkeelta eli yhteensä 19.476.259,95 markkaa.

Lahdessa 4. maaliskuuta 1998

Leo Vatanen
Hallituksen puheenjohtaja

Åke Järnblad

Sisko Kanervaara

Kjell Nilsson

Björn Ogard

Taisto Riski
Toimitusjohtaja

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitolavan mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Lahdessa 10. maaliskuuta 1998

Mauri Palvi
KHT

Reino Tikkanen
KHT

Tilintarkastuskertomus

STARCKJOHANN OYJ:N OSAKKEENOMISTAJILLE

Olemme tarkastaneet Starckjohann Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilivuodelta 1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimis-

periaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty emoyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaisten tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot kon-

sernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätökseen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilivuodelta. Hallituksen esitys tuloksen käsitte-lystä on osakeyhtiölain mukainen.

Olemme perehtyneet tilivuoden aikana julkistettuihin osavuositarkastuksiin. Käsittelemme mukaan osavuositarkastukset on laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti.

Lahdessa 10. maaliskuuta 1998

Mauri Palvi
KHT

Reino Tikkanen
KHT

Tietoja Starckjohann Oyj:n osakkeista

OSAKEPÄÄOMA

Starckjohann Oyj:n osakkeiden määrä oli vuoden 1997 lopussa 129.841.733 kpl ja yhtiön maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma 129,8 miljoonaa markkaa. Osakepääomassa ei ole tapahtunut muutoksia vuoden 1997 aikana.

Yhtiöjärjestyksen mukaan vähimmäispääoma on 72 miljoonaa markkaa ja enimmäispääoma 288 miljoonaa markkaa, joissa rajoissa osakepää-

omaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestystä muuttamalla.

Hallituksella ei ole voimassa olevia osakeantivaltuuksia.

OPTIOLAINA

Starckjohann Oyj:n vakitukselle henkilöstölle on suunnattu optiolaina, jonka määrä on 570.000 mk ja laina-aika kolme vuotta. Laina on koroton.

OSAKKEENOMISTAJARYHMÄT

	Omistuksia	Osakelukumäärä	Osuus-% osakkeista
Yritykset	319	84.327.028	64,95
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	34	16.361.539	12,60
Julkisyhteisöt	14	1.135.879	0,87
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	31	5.448.870	4,20
Kotitaloudet	2.482	22.094.267	17,02
Ulkomaat	15	441.000	0,34
Yhteensä	2.895	129.808.583	99,97
Arvo-osuusjärjestelmään vielä vaihtamatta olevat osakkeet		33.150	0,02
Liikkeeseenlaskettu määrä, josta hallintarekisterissä		129.841.733	100,00
		6.269.068	4,83

OSAKEOMISTUKSEN JAKAUMA OSAKEMÄÄRÄN SUHTEESSA

Osakkeiden määrä	Omistuksia	Osakelukumäärä
1-1.000	1.247	671.202
1.001-10.000	1.323	5.338.120
10.001-100.000	249	7.938.942
Yli 100.000	78	115.860.319
Yhteensä	2.895	129.808.583
Arvo-osuusjärjestelmään vielä vaihtamatta olevat osakkeet		33.150
Liikkeeseenlaskettu määrä		129.841.733

KYMMENEN SUURINTA OSAKKEENOMISTAJAA 31.12.1997

	Osakkeita kpl	Osuus-% osakkeista ja äänimäärästä
Trelleborg Holding AB	69.718.714	53,7
Metsä-Serla Oyj	6.000.000	4,6
Starckjohann Säätio	3.156.128	2,4
Yrityspankki SKOP Oy	2.208.568	1,7
Starckjohann Solveig	1.538.629	1,2
Partita Oy	1.178.000	0,9
Merita Delta Oy	1.056.000	0,8
Starckjohann-Bruun Thelma Säätio	986.302	0,8
Optiomi Oy	873.000	0,7
Aktia Capital	858.000	0,7
Yhteensä	87.573.341	67,4

Hallintarekisterissä yhteensä 6.269.068 osaketta eli 4,83 % osakkeista ja äänimäärästä. Näistä Merita Pankki Oy:ssä hallintarekisteröitynä 5.871.330 osaketta, mikä vastaa 4,5 % osakkeista ja äänimäärästä.

Lainaan liittyvillä optioilla voi merkitä yhtiön osakkeita yhteensä 5.700.000 kpl. Osakkeen merkintähinta on 12 mk. Osakkeiden merkintäaika alkaa porrastettuna 1.5.1999 ja 1.5.2000. Osakemerkinnän aika kaikilla optiotodistuksilla päättyy 31.5.2002. Starckjohann Oyj:n osakepääoma voi merkintöjen ansiosta nousta enintään 5.700.000 osakkeella eli 5.700.000 markalla.

OSAKKEET JA ÄÄNIOIKEUS

Starckjohann Oyj:llä on yksi nimellisarvoltaan ja äänioikeudeltaan yhtenäinen osakesarja. Osakkeen nimellisarvo on yksi (1) markka. Osake oikeuttaa yhtiökokouksessa yhteen (1) ääneen.

OSAKKEEN NOTEERAUS

Starckjohann Oyj:n osake on noteerattu Helsingin Arvopaperipörssissä vuodesta 1989 lähtien.

Saneerausohjelmien päättymisen johdosta yhtiön osakkeet poistettiin pörssin tarkkailulistalta 8.9.1997.

OSINGONJAKO

Yrityssaneerausohjelmien vahvistamisen ja päättymisen välisenä aikana yhtiöllä on ollut voimassa osingonmaksukiello, joka on poistunut, kun saneerausohjelmat saneerausvelkojen poismaksamisen seurauksena päättyivät. Kaikki saneerausvelat maksettiin 22. ja 26.8.1997.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa vuodelta 1997 maksetaan 0,15 mk osakkeelta. Osakekohtainen tulos oli 0,67 mk.

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS JA VAIHTO

Vuoden 1997 aikana Starckjohann Oyj:n osakkeen alin kurssi oli 7,00 mk ja ylin 11,00 mk keskipäivän ollessa 9,12 mk. Viimeinen kaupantekokurssi 30.12.1997 oli 8,01 mk. Osakkeita vaihdettiin 174,2 miljoonaa kappaletta yhteensä 1.589,5 milj. markan arvosta. Osakkeiden vaihto oli 134,2 % osakkeiden määrästä.

Yhtiön osakekannan markkina-arvo 31.12.1997 oli 1.040,0 milj. markkaa.

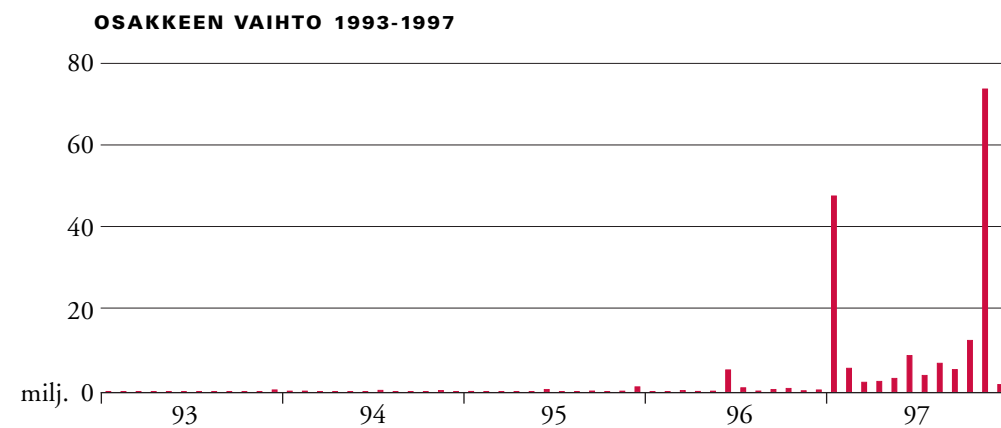
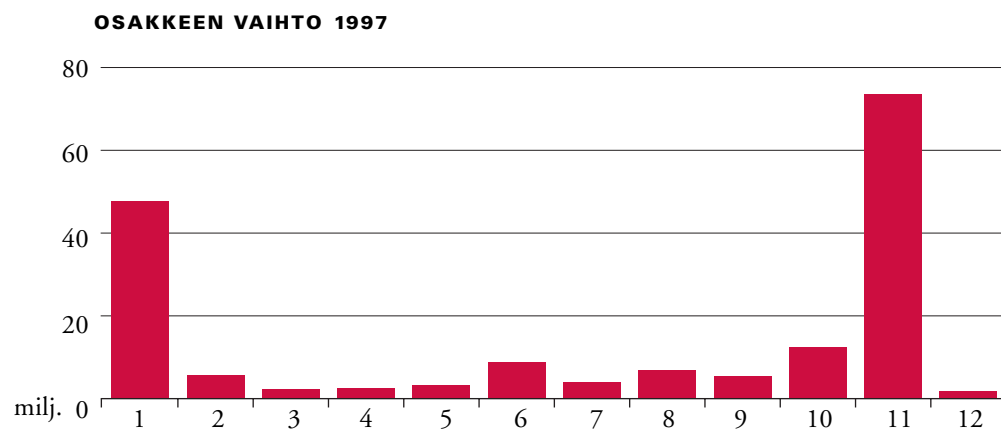
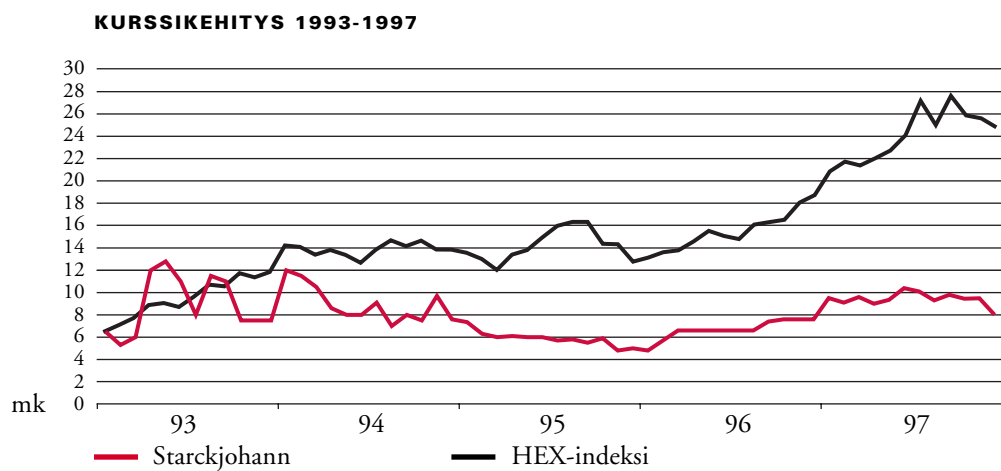
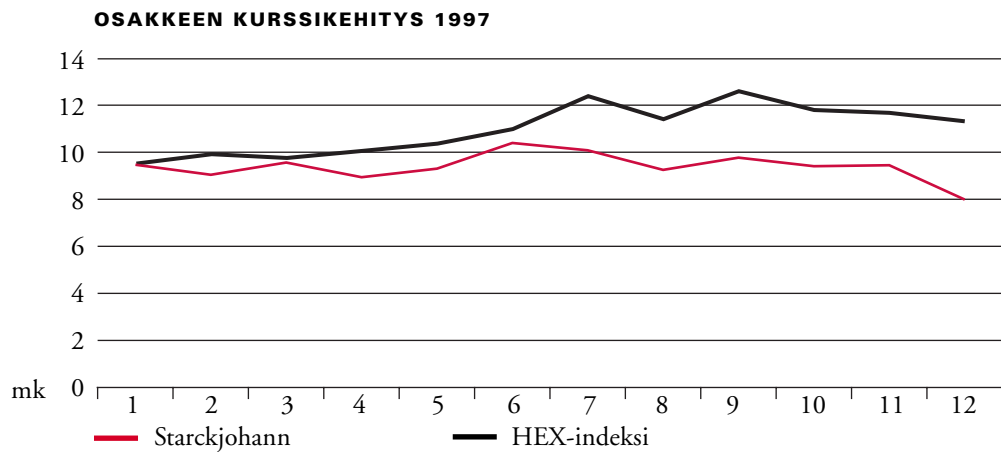
OSAKKEENOMISTAJAT

Merita Pankki Oy myi marraskuussa 1997 yhteensä 69.718.714 omistamaansa Starckjohann Oyj:n osaketta ruotsalaiselle Trelleborg Holding AB:lle. Osakekaupan jälkeen Trelleborg Holding AB:sta tuli Starckjohann Oyj:n suurin osakkeenomistaja ja emoyhtiö. Sen osuus Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta oli 31.12.1997 yhteensä 53,7 %.

Yrityspankki SKOP Oy, jonka omistusosuus Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta oli 20,2 %, myi tammikuussa 1997 yhteensä 21.000.000 omistamaansa yhtiön osaketta. Sen osuus Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta oli 31.12.1997 mennessä laskenut 1,7 %:iin.

Starckjohann Oyj:llä oli vuoden 1997 lopussa yhteensä 2.895 osakkeenomistajaa. Johdon omistukset on selvitetty hallituksen toimintakertomuksessa.

Osakkeen kurssikehitys ja vaihto

Konsernin tuloskehitys 1993-1997

(milj. mk)	1997	1996	1995	1994	1993
LIIVEVAIHTO	3.599,8	3.079,7	2.941,6	2.981,2	3.457,2
muutos-%	16,9	4,7	-1,3	-13,7	-3,4
KÄYTTÖKATE	163,7	151,8	159,5	157,2	-10,7
käyttökate-%	4,5	4,9	5,4	5,3	-0,3
Poistot suunnitelman mukaan	-53,5	-60,4	-71,7	-82,0	-151,9
LIIKEVOITTO-/TAPPIO	110,2	91,4	87,8	75,2	-162,7
Rahoitustuotot	13,5	19,5	20,8	26,1	16,2
Rahoituskulut	-28,5	-33,5	-29,9	-39,3	-306,4
VOITTO/TAPPIO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ, VARAUKSIA JA VEROJA	95,2	77,4	78,7	62,0	-452,9
Satunnaiset tuotot	14,8	-	-	97,7	9,9
Satunnaiset kulut	-	-	-52,8	-46,2	-42,2
Lisäpoistot	-	-	-	-179,4	-
TULOS ENNEN VEROJA	110,0	77,4	25,9	-65,9	-485,2
Verot	-8,1	3,1	-3,4	-0,9	-2,8
Vähemmistön osuus	-	-	0,3	0,6	-27,2
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	101,9	80,5	22,2	-67,4	-460,8

Konsernin tasekehitys 1993-1997

(milj. mk)	1997	1996	1995	1994	1993
VASTAAVAA					
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
Aineettomat hyödykkeet					
Konserniliikearvo	15,0	18,6	25,9	38,2	108,9
Muut pitkävaikutteiset menot	11,9	8,5	13,5	72,1	144,6
Muut aineettomat hyödykkeet	10,4	10,4	3,3	3,0	0,8
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet	51,3	45,9	47,8	47,4	63,5
Rakennukset ja rakennelmat	330,9	319,2	330,6	331,6	504,6
Koneet ja kalusto	83,4	74,9	70,0	87,0	129,0
Muut aineelliset hyödykkeet	6,3	3,2	2,8	3,2	-
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1,5	2,1	4,6	2,3	2,2
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	18,5	32,0	41,3	44,0	41,0
Arvostuserät	8,3	14,6	21,3	22,7	26,4
Vaihto- ja rahoitusomaisuus					
Vaihto-omaisuus	514,4	435,7	419,9	409,4	385,0
Saamiset	338,6	344,8	347,8	424,6	492,0
Rahat ja pankkisaamiset	98,0	72,6	99,3	136,4	43,5
	1.488,5	1.382,5	1.428,1	1.621,9	1.941,5
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					
Sidottu oma pääoma	251,8	252,3	269,4	730,7	150,1
Vapaa oma pääoma	192,8	77,1	-26,9	-517,6	-428,9
Vakautetut lainat	-	39,6	39,6	39,6	1,9
Vähemmistön osuus	-	-	0,9	1,4	42,1
Varaukset					
Kertynyt poistoero	24,4	12,0	16,0	22,5	61,7
Vapaaehtoiset varaukset	-	20,6	29,0	35,2	48,9
Pakolliset varaukset	5,0	16,9	21,6	19,2	-
Vieras pääoma					
Pitkäaikainen	526,4	49,7	66,0	75,2	757,0
Lyhytaikainen	488,1	335,6	343,8	419,0	1.308,7
Saneerausvelat	-	578,7	668,7	796,7	-
	1.488,5	1.382,5	1.428,1	1.621,9	1.941,5

Pörssitiedotekatsaus 1997

Starckjohann Oyj :stä julkaistiin 37 pörssitiedotetta vuonna 1997. Seuraavassa tiivistelmä tärkeimmistä tiedotteista:

3.1.

Starckjohann Oy arvioi tuloksensa paranevan 1997

Rakennusalan parantuneesta suhdan-
netilanteesta johtuen Starckjohann Oy
odottaa vuoden 1997 tuloksena muodos-
tuvan viime vuotta paremmaksi.

10.1.

Yrityspankki SKOP Oy:n omistusosuus
Starckjohann Oy:ssä laski 20,02 prosentista
3,85 prosenttiin

Yrityspankki SKOP Oy on tammi-
kuun 10. päivänä tehdyillä kaupoilla myy-
nyt yhteensä 21.000.000 osaketta. Kaup-
pahinta oli yhteensä noin 147.000.000
markkaa. Skopin omistusosuus on kaupan
jälkeen 3,85 % Starckjohann Oy:n osake-
kannasta ja osakkeiden äänimäärästä.

12.3.

Starckjohann-konsernin tilinpäätöstiedote
tilikaudelta 1.1.-31.12.1996
Liikevaihto 3.079,7 Mmk (+4,7 %)
Liikevoitto 91,4 Mmk (+4,1 %)
Tulos rahoituserien jälkeen 77,4 Mmk
(-1,7 %)
Tulos / osake 0,62 mk (0,58 mk)
Omavaraisuusaste 26,8 % (21,0 %)

20.3.

Starckjohann Oy:n hallitus on päättänyt
kutsua yhtiökokouksen koolle 2.4.1997

Kokouksessa käsitellään varsinaiselle
yhtiökokoukselle kuuluvien asioiden lisäk-
si yhtiöjärjestyksen muutokset koskien py-
kälä 1, 2 ja 12.

2.4.

Starckjohann Oy:n yhtiökokous 2.4.1997
Yhtiökokous teki yksimielisesti mm.
seuraavat päätökset:

Hallituksen jäseniksi valittiin: varatoi-
musjohtaja Hannu Anttila, varatuomari
Sisko Kanervaara, toimitusjohtaja Kari
Kolu, pankinjohtaja Risto Wartiovaara ja
ekon., oik.kand. Leo Vatanen. Yhtiökokou-
ksen jälkeen pidetyssä hallituksen jär-

jestäytymiskokouksessa hallituksen pu-
heenjohtajaksi valittiin Leo Vatanen ja
varapuheenjohtajaksi Risto Wartiovaara.
Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin en-
tiset eli KHT Mauri Palvi ja KHT Reino
Tikkanen sekä varatilintarkastajaksi Tilin-
tarkastusyhteisö KPMG Wideri Oy Ab.
Hallituksen esityksen mukaisesti yhtiöko-
kus päätti, ettei osinkoa jaeta. Yhtiökokou-
s päätti yhtiön muuttamisesta yhtiömuo-
doltaan julkiseksi yhtiöksi ja seuraavista
yhtiöjärjestyksen muutoksista:

1 § Toiminimi ja toimiala

Yhtiön toiminimi on Starckjohann
Oyj ja kotipaikka Lahti.

2 § Yhtiön toimiala

Yhtiön toimialana on rakennustarvik-
keiden, puutuotteiden, rautakauppatuot-
teiden sekä sisustustarvikkeiden, lämpö-,
vesi- ja ilmastointituotteiden, autojen ja
niihin liittyvien varaosien ja tarvikkeiden,
terästen ja metallien tukku- ja vähittäis-
kauppa sekä terästen esikäsittelytoiminta ja
autojen huoltotoiminta; arvopaperikauppa
sekä yrityspalvelutoiminta, joka käsittää
mm. huolinta-, varastointi-, jakelu-, kon-
sultointi-, rahoitus- ja tilinhoito- sekä tie-
tojenkäsittelypalvelut. Lisäksi yhtiö voi
omistaa kiinteistöjä sekä harjoittaa niiden
kauppa- ja vuokraustoimintaa.

12 § omien osakkeiden lunastus

Poistettiin.

25.4.

Starckjohann Oy omistusosuus Penope
Oy:stä nousi yli 50 prosenttiin

Starckjohann Oy osti 25.4.1997 toi-
musjohtaja Jarmo Kivistöltä Penope
Oy:n K-osakkeita 38.000 kappaletta.
Kaupan jälkeen Starckjohann Oy:n omis-
tusosuus Penope Oy:n osakekannasta on
50,5 % ja äänimäärästä 58,0 %. Kaupan
jälkeen toimitusjohtaja Jarmo Kivistön
omistusosuus yhtiön osakekannasta on
10,0 % ja äänimäärästä 20,0 %.

22.5.

Starckjohann Oy yhtenäistää visuaalisen
linjansa

Kaikkien päätoimialojen nimiin liite-
tään Starckjohann-nimi, yhtenäinen väri ja
logotyyppi. Samassa yhteydessä muutetaan

myös toimialojen nimiä. Uudet nimet ja
perusilme otetaan käyttöön 1.6.1997 alka-
en ja uudistus toteutetaan vaiheittain ku-
luvan vuoden aikana.

22.5.

Starckjohann Oy myi kaikki omistaman-
sa Penope Oy:n osakkeet

Starckjohann Oy on 22.5.1997 myy-
nyt kaikki omistamansa Penope Oy:n
K-osakkeet ja A-osakkeet Kontram-Yhtiöt
Oy:n toimitusjohtajalle Arto Ilmari Joki-
selle. Kaupan jälkeen Starckjohann Oy ei
enää omista Penope Oy:n K- eikä A-osake-
keita. Kaupalla ei ole merkittävää vaikutus-
ta Starckjohann-konsernin tulokseen.

19.6.

Osavuositarkastus 1.1.-30.4.1997

Liikevaihto 1.026,7 Mmk

(muutos 1-4/96 +11,3 %)

Liikevoitto 18,9 Mmk

(muutos 1-4/96 +44,5 %)

Tulos rahoituserien jälkeen 14,5 Mmk

(muutos 1-4/96 +108,4 %)

Katsauskauden voitto 14,5 Mmk

(muutos 1-4/96 +104,0 %)

Tulos / osake 0,11 mk

(30.4.97 0,05 mk)

Omavaraisuusaste 24,9 %

(31.12.96 26,8 %)

20.8.

Starckjohann Oy uudistaa rahoituksensa ja
esittää henkilöstön optiolainaa

Starckjohann Oy:n hallitus on päättä-
nyt yhtiön rahoituksen uudelleenjär-
jestelystä. Päätöksen mukaan rahoitus
järjestetään aiempaa edullisemmin mark-
kinaehtoisesti ja kaikki saneerausvelat
maksetaan pois.

Hallitus päätti myös esittää ylimääräi-
selle yhtiökokoukselle optiolainan tarjoa-
mista yhtiön koko henkilöstön merkittä-
väksi.

Hallitus päätti kutsua ylimääräisen yhtiö-
kokouksen koolle 12.9.1997 toteamaan
saneerausohjelmien toteuttamisen päätty-
neeksi ja päättämään henkilökunnan opti-
olainasta.

25.8.

Merita pyrkii vähentämään Starckjohann-omistustaan

Merita Pankki Oy:n johtokunta on päättänyt antaa Merita Corporate Finance Oy:lle tehtäväksi selvittää mahdollisuudet sijoittaa pankin omistamat Starckjohann Oy:n osakkeet osaksi tai kokonaan markkinoille. Pankin omistuksessa on 69.718.714 Starckjohann Oy:n osaketta eli 53,7 % yhtiön osakepääomasta.

5.9.

Starckjohann Oy:n yrityssaneerausohjelmat päättyneet

Starckjohann Oy on maksanut kaikki saneerausvelkansa pois, minkä johdosta Starckjohann Oy:n ja siihen fuusioitujen yrityssaneerausohjelmaa toteuttaneiden yhtiöiden Starckjohann Palvelut Oy:n, Rakentajan Starckjohann Oy:n ja Lappeenrannan Rautakauppa Oy:n yrityssaneerausohjelmat ovat päättyneet. Myös tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n yrityssaneerausohjelma on päättynyt. Yrityssaneerausohjelmien päättymisen johdosta Starckjohann Oy on pyytänyt Helsingin Arvopaperipörssiltä yhtiön poistamista pörssin tarkkailulistalta.

5.9.

Starckjohann Oy poistuu tarkkailulistalta 8.9.1997 alkaen

Helsingin Arvopaperipörssi Oy:n tiedote: Starckjohann Oy:n ja sen konserniyhtiöiden saneerausohjelmat ovat päättyneet. Tästä syystä Helsingin Arvopaperipörssi poistaa yhtiön osakkeet tarkkailulistalta 8.9.1997 alkaen.

12.9.

Starckjohann Oyj:n ylimääräinen yhtiökokous 12.9.1997

Yhtiökokous totesi Starckjohann Oyj:n ja siihen fuusioitujen yrityssaneerausohjelmaa toteuttaneiden yhtiöiden Starckjohann Palvelut Oy:n, Rakentajan Starckjohann Oy:n ja Lappeenrannan Rautakauppa Oy:n sekä tytäryhtiö Vahva-Jussi Oy:n vahvistetut saneerausohjelmat päättyneiksi.

Yhtiökokous päätti tarjota Starckjohann Oyj:n henkilöstön merkittäväksi optiolainan, jonka määrä on 570.000 mk ja laina-aika kolme vuotta. Lainan koroton. Lainaani liittyvillä optioilla voi merkitä yhtiön osakkeita yhteensä 5.700.000 kappaletta. Osakkeen merkintähinta on 12,00 markkaa. Osakkeiden merkintäaika alkaa porrastettuna 1.5.1999 ja 1.5.2000. Osakemerkinnän aika kaikilla optiotodistuksilla päättyy 31.5.2002.

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa pitämässään katsauksessa toimitusjohtaja Tais-to Riski kertoi, että konsernin myynti on kuluvaan vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana kasvanut 15,6 % viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Hyvästä myynninkehityksestä johtuen hän arvioi myös konsernin tuloskehityksen jatkuvan myönteisenä ja vuosituloksen paranevan.

1.10.

Starckjohann Oyj:n osakkeen kaupan-käynnin keskeytys

Helsingin Arvopaperipörssin tiedote: Helsingin Arvopaperipörssi keskeytti Starckjohann Oyj:n osakkeen kaupan-käynnin klo 12.15 alkaen toistaiseksi, koska pörssin tietoon oli tullut osakkeen hinnanmuodostukseen olennaisesti vaikuttava seikka. Pörssin saaman tiedon mukaan Starckjohann Oyj:n omistukseen saattaa tulla merkittäviä muutoksia.

2.10.

Starckjohann Oyj:n osakkeen kaupan-käynti jatkuu

Helsingin Arvopaperipörssin tiedote: Kaupankäynti Starckjohann Oyj:n osakkeella jatkuu klo 9.15.

2.10.

Starckjohann Oyj:n osakkeiden myynnistä aiesopimus

Merita Pankki Oy on tänään ilmoittanut tehneensä aiesopimuksen omistamiensa Starckjohann Oy:n osakkeiden myynnistä ruotsalaiselle Trelleborg AB:lle ja suomalaiselle CapMan Capital Management Oy:lle, jonka tarkoitus on tehdä si-

joitus hallinnoimistaan pääomarahastoista yhdessä syndikointikumppaniensa kanssa. CapMan tulee Trelleborg AB:n kumppaniksi lopullisen kaupan yhteydessä, jos sen asianmukaiset päätöksentekovelimet tekevät myönteisen sijoituspäätöksen.

Osakkeiden myyntihinta on 9,50 markkaa osakkeelta. Jotta kaikkia osakkeenomistajia kohdeltaisiin tasapuolisesti, ostajat ovat ilmoittaneet tekevänsä kaupan vahvistumisen jälkeen vähemmistöosakkeille ostoparjouksen samaan hintaan.

Merita Pankki Oy omistaa kaikkiaan 69.718.714 Starckjohann Oyj:n osaketta, joka vastaa 53,7 prosenttia yhtiön osakemäärästä.

2.10.

Omistuksen ilmoittaminen

Merita Pankki Oy on tänään ilmoittanut, että Merita Oy:n konsernin omistusosuus Starckjohann Oy:ssä tulee vähenevän alle yhden kymmenyksen yhtiön osakkeista ja äänimäärästä tehdyn aiesopimuksen johdosta.

Merita-konsernin ja Merita Pankki Oy:n omistusosuus Starckjohann Oyj:ssä tulee olemaan, mikäli tehdyn aiesopimuksen johdosta osakekauppa toteutuu, 0,0 % äänimäärästä ja 0,0 % osakemäärästä.

2.10.

Omistuksen ilmoittaminen

CapMan Capital Management Oy ja Trelleborg Ab ovat ilmoittaneet, että heidän ja Merita Pankki Oy:n välillä solmitun aiesopimuksen mukaan ilmoituksen antajien omistusosuus Starckjohann Oyj:ssä ylittää erikseen 1/5 ja yhdessä 1/2 Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänimäärästä lopullisen kaupanteon toteutuessa.

Ilmoituksen antajien osuudet Starckjohann Oyj:n äänimäärästä ja osakepääomasta aiottuun osakekaupan jälkeen ovat seuraavat:

CapMan Capital Management Oy:n hallinnoimat rahastot ja syndikaattipartnerit: osuus äänimäärästä ja osakepääomasta 26,85 %.

Trelleborg AB: osuus äänimäärästä ja osakepääomasta 26,85 %.

Molemmat sopimusosapuolet tulevat ilmoituksensa mukaan tekemään aiotun osakekaupan yhteydessä sopimuksen, jonka perusteella osapuolet käyttävät yhdessä äänivaltaa Starckjohann Oyj:ssä.

3.10.

Lisäys Starckjohann Oyj:n omistusta koskeviin ilmoituksiin 2.10.1997

Tehty aiesopimus on voimassa 14.11.1997 saakka. Ostajatahot haluavat siihen mennessä selvyden eräistä teknisluonteisista viranomaisluvista.

3.10.

Täydennys Starckjohann Oyj:n omistusta koskeviin ilmoituksiin 2.10.1997

CapMan Capital Management Oy:n ja Trelleborg AB:n lisätieto:

Mikäli CapMan Capital Management Oy:n hallinnoimat rahastot ja syndikointipartnerit eivät asianmukaisissa päätöksentekoeleimissään hyväksy sijoituksen tekemistä, tulee Trelleborg AB:lle aiotussa osakekaupassa myös CapMan Capital Management Oy:n rahastoille ja syndikointipartnereille kaavailtu 26,85 %:n osuus. Tällöin Trelleborg AB:n osuus on siten koko aiesopimuksen mukainen 53,70 % Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta.

14.10.

Osavuositarkastus 1.1.-31.8.1997

Liikevaihto 2.311,2 milj.mrk

(muutos 1-8/96 +14,9 %)

Liikevoitto 85,4 milj. mrk

(muutos 1-8/96 +27,5 %)

Tulos rahoituserien jälkeen 75,0 milj.mrk

(muutos 1-8/96 +30,6 %)

Katsauskauden voitto 89,3 milj.mrk

(muutos 1-8/96 +47,6 %)

Tulos/osake 0,57 mrk

(31.8.96 0,47 mrk)

Omavaraisuusaste 29,8 %

(31.12.96 26,8 %)

14.10.

Starckjohann Oyj:n optiolainan merkinnät hyväksyttiin

Starckjohann Oyj:n hallitus hyväksyi kokouksessaan 14.10.1997 yhtiön koko

vakituiselle henkilöstölle tarjotun optiolainan merkinnät.

10.11.

Starckjohann Oyj:n verovuosilta 1992-1995 vahvistettujen tappioiden vähennys-oikeus

Starckjohann Oyj on saanut Uudenmaan Verovirastolta myönteisen päätöksen hakemukseensa oikeuteen vähentää verotuksessaan verovuosilta 1992-1995 vahvistetut tappiot huolimatta verovuosina 1995-1997 tapahtuneista ja Merita Pankki Oy:n 2.10.1997 julkistamassa aiesopimuksessa tarkoitetuista omistusmuutoksista. Vahvistettujen verotuksessa vielä vähentämättömien tappioiden määrä on noin 825 milj. markkaa.

14.11.

Merita Pankki Oy myi Starckjohann-osakkeen

Merita Pankki Oy on tänään ilmoittanut, että se on aiemmin tekemänsä aiesopimuksen mukaisesti myynyt omistamansa Starckjohann Oyj:n osakkeet ruotsalaiselle Trelleborg Holding AB:lle. Pankin osakkeista saama hinta oli 9,50 mk osakkeelta.

Suomalainen CapMan Capital Management Oy on hallinnoimiensa pääomarahastojen ja syndikointikumppaniensa puolesta osapuolena kaupassa Trelleborg Holding AB:n kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti. CapManin lopullisen osallistumisen ehtona on mm., että sen ja sen syndikointikumppanien asianmukaiset hallintoelimet tekevät myönteisen sijoituspäätöksen.

Merita Pankki Oy omisti kaikkiaan 69.718.714 Starckjohann Oyj:n osaketta, mikä vastaa noin 53,7 % yhtiön äänimäärästä ja osakepääomasta.

14.11.

Omistuksen ilmoittaminen

Merita Oy on tänään ilmoittanut, että Merita Oy:n konsernin omistusosuus Starckjohann Oyj:ssä tulee vähenemään alle yhden kymmenyksen yhtiön osakkeista ja äänimäärästä 14.11.1997 tehdyn kaupan johdosta.

Merita Pankki Oy:n (513.752) omistusosuus Starckjohann Oyj:ssä on osakekaupan jälkeen 0,2999 % äänimäärästä ja osakepääomasta. Partita Oy:n (100.362) omistusosuus on 0,907 % äänimäärästä ja osakepääomasta, Merita Pankkiiriliike Oy:n (399.326) omistusosuus on 0,058 % äänimäärästä ja osakepääomasta sekä Merita Delta Oy:n (336.657) omistusosuus on 0,404 % äänimäärästä ja osakepääomasta. Merita-konsernin omistusosuus tulee olemaan yhteensä 1,668 % äänimäärästä ja osakepääomasta.

17.11.

Omistuksen ilmoittaminen

CapMan Capital Management Oy (443.018) on tänään ilmoittanut, että se hallinnoimiensa rahastojen ja syndikaattipartnerien puolesta sekä Trelleborg Holding AB omasta puolestaan ovat 14.11.1997 solmineet Merita Pankki Oy:n kanssa sopimuksen, joka liittyy samana päivänä tehtyyn osakekauppaan, jossa Merita Pankki Oy:n omistamat Starckjohann Oyj:n osakkeet myytiin Trelleborg Holding AB:lle.

CapMan Capital Management Oy:n ilmoituksen mukaan sen hallinnoimien rahastojen ja syndikaattipartnerien osuus aiotun osakekaupan toteutuessa ylittää 1/5 Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänimäärästä ja on 26,85 % äänimäärästä ja 26,85 % osakepääomasta.

Mikäli CapMan Capital Management Oy sekä sen hallinnoimat rahastot ja syndikaattipartnerit eivät asianmukaisissa päätöksentekoeleimissään hyväksy sijoituksen tekemistä, jää Trelleborg Holding AB:lle aiotussa osakekaupassa myös CapMan Capital Management Oy:n rahastoille ja syndikaattipartnereille kaavailtu 26,85 %:n osuus. Tällöin Trelleborg Holding AB:n osuus on siten 53,7 % Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta.

CapMan Capital Management Oy:n on sopimuksen mukaan ilmoitettava hallinnoimiensa rahastojen ja syndikaattipartnerien osallistumisesta 1.12.1997 mennessä.

18.11.

Trelleborg Holding AB (556 2128255) on ilmoittanut, että Merita Pankki Oy, Trelleborg Holding AB sekä CapMan Capital Management Oy ovat 14.11.1997 allekirjoittaneet sopimuksen, jonka mukaan Trelleborg Holding AB ostaa Merita Pankki Oy:ltä 69.718.714 Starckjohann Oyj:n (290.074) osaketta, mikä vastaa 53,7 %:n osuutta yhtiön äänimäärästä ja osakepääomasta.

Ilmoituksen mukaan omistusoikeus osakkeisiin siirtyy, kun Trelleborg Holding AB on maksanut kauppahinnan kokonaisuudessaan. Sen on maksettava kauppahinta 22 pankkipäivän kuluessa em. sopimuksen allekirjoittamisesta.

Samassa yhteydessä on sovittu, että CapMan Capital Management Oy:llä on tietyissä olosuhteissa optio ostaa 50 % kaupan kohteena olevista osakkeista ja ilmoitettava option käyttämisestä 1.12.1997 mennessä.

24.11.

CapMan Capital Management Oy:n hallinnoimien pääomarahastojen ja syndikointikumppanien mahdollinen omistus Starckjohann Oyj:ssä

CapMan Capital Management Oy on tänään ilmoittanut Trelleborg Holding AB:lle, ettei se tule käyttämään optiotaan hankkia 50 prosenttia Trelleborg Holding AB:n 14.11.1997 Merita Pankki Oy:ltä ostamista 69.718.714 Starckjohann Oyj:n osakkeista.

Trelleborg Holding AB on aiemmin tiedottanut, että mikäli CapMan Capital Management Oy ei käytä optiotaan, tulee Trelleborg Holding AB:n omistukseen jäämään kaikki sen 14.11.1997 hankkimat Starckjohann Oyj:n osakkeet, jotka oikeuttavat 53,7 prosentin osuuteen yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta.

1.12.

Ylimääräinen yhtiökokous

Starckjohann Oyj:n omistuksessa tapahtuneiden muutosten johdosta yhtiön hallitus on tänään päättänyt kutsua ylimääräisen yhtiökokouksen koolle 15.12.1997 valitsemaan yhtiölle uuden hallituksen.

3.12.

Trelleborg Holding AB:n tänään antanut ilmoituksen, että sen saaman tiedon mukaan Starckjohann Oyj:n osakkeenomistajat, joilla on yhteensä noin 14 prosentin osuus yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta, eivät hyväksy 9,50 markan tarjousta osakkeesta, eikä Trelleborgilla ole näin ollen mahdollisuutta hankkia omistukseensa 90 % Starckjohann Oyj:n osakepääomasta ja äänivallasta. Tämän vuoksi Trelleborg Holding AB ei toistaiseksi aio tehdä vähemmistöosakkeille virallista ostotarjousta Starckjohann Oyj:n osakkeista.

15.12.

Starckjohann Oyj:n ylimääräinen yhtiökokous

Starckjohann Oyj:n ylimääräisen yhtiökokouksen ainoa käsiteltävä asia oli hallituksen jäsenten valinta. Sen johdosta, että Trelleborg Holding AB on hankkinut 53,7 % Starckjohann Oyj:n osakkeista olivat hallituksen jäsenet Hannu Anttila, Kari Kolu ja Risto Wartiovaara pyytäneet eroa hallituksen jäsenyydestä. Uusiksi hallituksen jäseniksi eronneiden tilalle valittiin pääjohtaja Kjell Nilsson, varatoimitusjohtaja Björn Ogard ja business controller Åke Järnblad kaikki Trelleborg AB:sta. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa toimitusjohtaja Leo Vatanen ja jäsenenä varatuomari Sisko Kanervaara.

23.12.

Starckjohann Oyj:n taloudellinen informaatio 1998

Starckjohann Oyj julkistaa vuoden 1998 taloudellisen informaation aikataulun. Entisen kahden osavuositarkastuksen sijasta yhtiö julkaisee vuonna 1998 kolme osavuositarkastusta. Rytmiä muutetaan konsernin uuden emoyhtiön Trelleborg AB:n tarkastuskausien mukaiseksi.

Yhteystiedot

STARCKJOHANN OYJ

Helsingintie 50
15100 Lahti
PL 54, 15101 Lahti
Puhelin (03) 811 911
Faksi (03) 811 9555

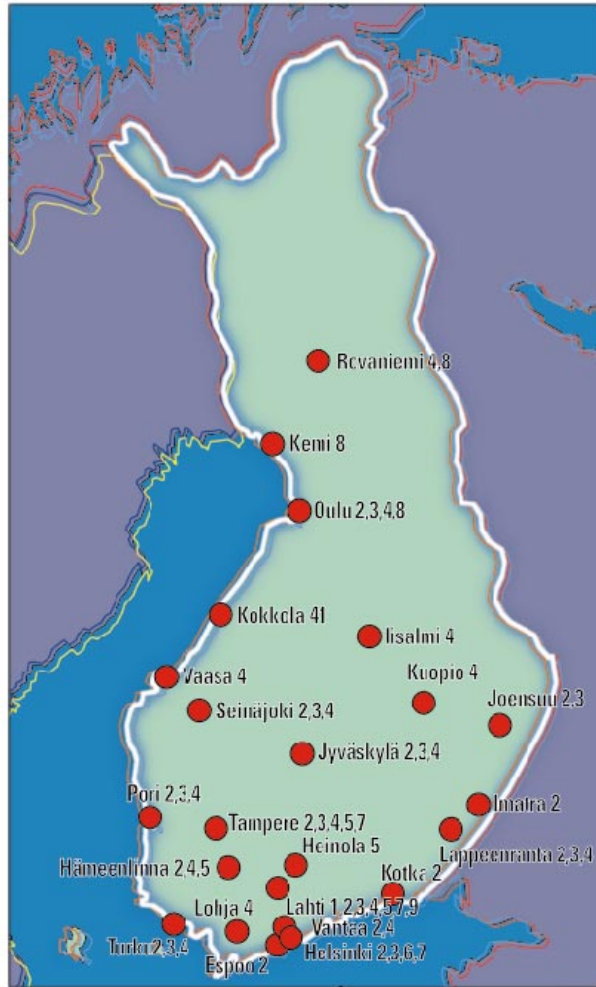
Toimialat:

Starckjohann Auto
Pohjoinen Liipolankatu 3
15500 Lahti
PL 63, 15101 Lahti
Puhelin (03) 881 511
Faksi (03) 881 5200

Starckjohann Steel
Helsingintie 50
15100 Lahti
PL 54, 15101 Lahti
Puhelin (03) 811 911
Faksi (03) 811 9503

Starkki
Sahaajankatu 6
00810 Helsinki
PL 60, 00811 Helsinki
Puhelin (09) 759 859
Faksi (09) 7598 5844

Suomen LVI-Tukku
Virkatie 1
01510 Vantaa
Puhelin (09) 82 991
Faksi (09) 870 3681

Tytäryhtiöt:

Böge Larsen Projects Oy
Hitsaajankatu 9 A
00810 Helsinki
PL 17, 00811 Helsinki
Puhelin (09) 755 6211
Faksi (09) 755 7710
Teleksi 123180 boege

Laakeripalvelu Oy
Hitsaajankatu 9 B
00810 Helsinki
PL 36, 00811 Helsinki
Puhelin (09) 755 7355
Faksi (09) 755 5285

Oulun Pultti Oy
Karhunkedontie 2
90420 Oulu
PL 36, 90401 Oulu
Puhelin (08) 321 2200
Faksi (08) 321 2222

Vahva-Jussi Oy
VJ-Kiinteistöt Oy
Helsingintie 50
15100 Lahti
PL 54, 15101 Lahti
Puhelin (03) 811 911
Faksi (03) 811 9555

Kotimaan toimipisteet

- 1 Starckjohann Oyj
- 2 Starkki
- 3 Starckjohann Steel
- 4 Suomen LVI-Tukku
- 5 Starckjohann Auto
- 6 Böge Larsen Projects Oy
- 7 Laakeripalvelu Oy
- 8 Oulun Pultti Oy
- 9 Vahva-Jussi Oy

Tietoja osakkeenomistajille

YHTIÖKOKOUS

Starckjohann Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 2. huhtikuuta 1998 klo 15.00 yhtiön pääkonttorissa Lahdessa, Helsingintie 50, Lahti. Kokouksessa käsitellään sanomalehdissä julkaistussa kokouskutsussa mainitut asiat. Ilmoituksessa todetaan myös miten yhtiökokoukseen on ilmoitauduttava.

OSAKEREKISTERI

Starckjohann Oyj:n osakkeista ja niiden omistajista pidetään osakasluettelo Suomen Arvopaperikeskus Oy:ssä. Osakkeenomistajien osoitteenmuutokset pyydämme ystävällisesti ilmoittamaan omaan arvo-osuusrekisteriin sen mukaan missä osakkeenomistajalla on arvo-osuustili.

OSINGONMAKSU

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa maksetaan 31.12.1997 päättyneeltä tilikaudelta 0,15 markkaa osakkeelta. Oikeus osinkoon on sillä, joka ns. täsmäytyspäivänä on merkitty Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakeluetteloon. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että täsmäytyspäivä on 7.4.1998 ja osingonmaksupäivä 14.4.1998.

TALOUDELLINEN INFORMAATIO

Starckjohann Oyj julkaisee vuotta 1998 koskevat osavuositiedot seuraavasti:

Tammi-maaliskuu	24.4.1998
Tammi-kesäkuu	21.8.1998
Tammi-syyskuu	5.11.1998

Katsaukset julkaistaan suomeksi ja englanniksi. Vuosikertomuksen ja osavuositiedot voi tilata osoitteesta Starckjohann Oyj, Viestintä, PL 54, 15101 Lahti, puh (03) 811 911, faksi (03) 811 9555.

SIJOITTAJASUHTEET

Toimitusjohtaja	Talous- ja hallintojohtaja
Taisto Riski	Vesa Vertanen
Puh (03) 811 9221	Puh (03) 811 9222
Faksi (03) 811 9555	Faksi (03) 811 9555

STARCKJOHANN OYJ
Helsingintie 50, 15100 Lahti
PL 54, 15101 Lahti
Puhelin (03) 811 911
Faksi (03) 811 9555

STARCKJOHANN